

UG Ravnopravnost

Zrenjanin

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

Beograd

IZVEŠTAJ O POSTUPANJU I POLITICI JAVNOG TUŽILAŠTVA U ODNOSU NA RADNIČKE ANTIKORUPCIJSKE BORBE

UVOD

U opisu ovog projekta označili smo grupe radnika kojima pružamo pravnu pomoć u borbi za očuvanje njihovih prava kao radnika i malih akcionara u procesu privatizacije, što u većini slučajeva znači borbu protiv korupcije, i koji su zbog te svoje borbe trpeli represiju, lično ili kolektivno, posebno kroz zloupotrebu sudskog sistema u procesu privatizacije i u krivičnom postupku.

Do danas je ostalo veliko pitanje da li su ratovi devedesetih godina vođeni oko vere, nacionalizma, demokratizacije ili pljačke društvene svojine i njene transformacije najpre u nacionalnu, a potom u privatnu. Ovaj poslednji proces su vodili demokratski režimi sa istom strašću i represijom kao i njihovi prethodnici. Kao što su Republike vodile rat protiv Jugoslavije, tako je vlast u Srbiji (i drugim republikama, ali mi se ovde bavimo Srbijom) nastavila da vodi rat protiv svojih građana, njihovih života, njihovih prava i kao građana i kao radnika i njihovog dostojanstva na ekonomskom nivou, koristeći sva sredstva koje je imala na raspolaganju – medije (propaganda protiv radnika i samoupravljanja) i medijsku blokadu (za radničke borbe i njihove argumente), zakone, policiju i pravosuđe. Suprotno opštem mišljenju, sve vreme su postojali ljudi koji su se borili protiv pljački u fabrikama, na ulicama i u sudovima, ali uslovi i moć nisu bili na njihovoj strani. Ovi tekstovi imaju za cilj da opišu mehanizme te represije sa kojima se svakodnevno suočavamo.

Pre nego što pokušamo da damo odgovore i sumiramo zaključke na mnoga otvorena pitanja i dileme, moramo da pogledamo okruženje. Što bolje upoznamo okruženje, to ćemo bolje moći da sagledamo nalaze i dođemo do hipoteza o unutrašnjem funkcionisanju organa za sprovođenje zakona koji su deo tog okruženja.

Mnogi borbu protiv korupcije u Srbiji porede sa Sizifovim naporima – guranje kamena uzbrdo koji se skotrlja dole svaki put kada dođe do vrha. Da li je ova metafora još uvek primenjiva? Razume se, svaki prikaz društvenih i političkih procesa koji traju može da liči na fotografiju, dok stvarnost nastavlja da teče i ima veću površinu i dubinu od navedene u okviru. To uključuje mogućnost da metafora o Sizifu i dalje predstavlja preovlađujući osnovni trend iznad kog se mogu primetiti samo promene u površinskoj strukturi – kao struja i talasi na površini. Zato polazimo od šireg pogleda, kojim ćemo sagledati opservacije iz različitih uglova i steći širi vidik koji će nam možda omogućiti da steknemo uvid i šta se dešava ispod površine.

ŠIRI UGAO POSMATRANJA

Od početka primene Zakona o privatizaciji 2001. godine u Srbiji je privatizovano oko 3.000 preduzeća, od kojih danas više od pola ne radi. Katastrofalan „učinak“ privatizacije je oko 800.000 izgubljenih radnih mesta, a ostvareni bruto prihod od 2,6 milijardi evra uglavnom je završavao u budžetskim bezdanima.

Srbija se posle Zakonom o privatizaciji opredelila za metod prodaje 70% kapitala preduzeća na aukcijama, ili tenderima ukoliko je reč o većim sistemima. Ostvareni prihod ubedljivo je najniži među tranzicionim zemljama. Ovaj i drugi pogubni efekti – izgubljena radna mesta, uništena industrija i proizvodnja koja nije ni blizu nivoa iz predtranzicionog perioda – svrstavaju srpsku privatizaciju u red najlošije sprovedenih.

Najveći problem privatizacije u Srbiji je to što se ovom procesu pristupilo kao da je sam sebi cilj, sa slepim poverenjem u neoliberalnu dogmu da je važno samo što pre promeniti oblik vlasništva, iz društvenog ili državnog u privatni, nakon čega će se svi problemi privrede rešiti sami od sebe. Tako je vlast formulisala politiku privatizacije, i tako su je stručnjaci, mediji, sindikati bez ikakve dileme prihvatili. Naravno da se iza politike ideološkog slepila nije krila nekompetentnost kreatora koncepta privatizacije i njihovo nerazumevanje konteksta. Naprotiv, sigurno im je bilo jasno da će privatizacija koja se sprovodi bez ikakve kontrole pranja novca i bez delotvornog antimonopolskog mehanizma, u Srbiji nužno biti u potpunosti rukovođena interesima onih koji su devedesetih godina oplajčkali društvenu imovinu, “uvozničkog lobija”. Mereno njihovim interesima stanovišta, proces privatizacije u Srbiji u potpunosti je uspeo – novac je opran, domaća proizvodnja koja može da konkuriše robi iz uvoza više ne postoji, uspostavljeni monopoli ne dozvoljavaju da iz preduzetničke inicijative iznikne neka nova konkurencija. Samo na prvi pogled se čini da je privatizacija u Srbiji “sama sebi cilj”. Njen cilj su pljačka i apsolutna vlast.

Sa stanovišta većine građana Srbije, radnika, malih akcionara, njihovih porodica, privatizacija je velika prevara, jer nije ostvaren ni jedan od proklamovanih ciljeva u ime kojih su radnici pristali da im se oduzmu upravljačka prava. Stotine hiljada su ostali bez posla, najviše u industriji. Samo u Beogradu, gde je pre privatizacije bilo 200.000 industrijskih radnika, sada je ostalo oko 12.000. Srbija je jedina među zemljama bivšeg socijalizma koja još ne može da dostigne nivo privrede pre privatizacije – pre dve decenije imali smo 800.000 zaposlenih više nego sada, a samo je iz industrije otišlo 620.000 radnika.

Jedan od problema koji prati privatizaciju u Srbiji je i veliki broj raskinutih ugovora – između 20 i 30%. Država nije pronašla, ili nije želela da uspostavi efikasan sistem kontrole izvršenja ugovornih obaveza. Dok se nekim kupcima beskrajno produžavaju rokovi za obavezne investicije, isplate radnicima, pa čak i za uplatu kopuprodajne cene, drugima se raskida ugovor ako se Agenciji za privatizaciju iz nekog razloga ne sviđa njihova investicija. Postoji samo jedno pravilo – da je vlast uvek u pravu, i kada je na strani kupca i kada je protiv njega.

Ombudsman je više puta pozivao Vladu Srbije da preduzme mere i stvori uslove za prestanak opstrukcije u ostvarivanju zagarantovanih prava radnika. U svojim saopštenjima je isticao da hiljade radnika ostaju bez zarada, iako su sudske presude u njihovu korist, jer **Zakon o privatizaciji stopira izvršenje presude u korist radnika ako preduzeće u kome su radili uđe u proces privatizacije kroz restrukturiranje**. U vezi sa tim problemom Vladi Srbije je uputio mišljenje u kome navodi da se Ustavom garantovano pravo na zaradu po osnovu rada, kao i princip obaveznosti sudskih odluka na kome, između ostalog, počiva pravna država, ne mogu žrtvovati zbog interesa privatizacije.

On je naveo da Vladi Srbije, zbog pritužbi građana koje smatra osnovanim, predlaže da, u skladu sa svojim ovlašćenjima, preduzme sve neophodne i celishodne mere i stvori uslove za prestanak

opstrukcije u ostvarivanju zagwarantovanih prava i poštovanja i izvršavanja sudskih presuda. Zaštitnik građana podseća da je **nesprovođenje pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka, donetih u korist radnika društvenih preduzeća obuhvaćenih postupkom privatizacije, odnosno nemogućnost isplate zaostalih zarada i drugih potraživanja u postupku njihovog restrukturiranja, Evropski sud za ljudska prava u Strazburu uočio kao jedan od sistemskih problema u Republici Srbiji.**

SADAŠNJI NORMATIVNO-PRAVNI OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

1. MEĐUNARODNI OKVIR

Ratifikovane su: Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije; Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala; Krivičnopravna konvencija Saveta Evrope o korupciji; Konvencija saveta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom; Građanskopravna konvencija Saveta Evrope o korupciji; Dodatni protokol uz Krivičnopravnu konvenciju o korupciji Saveta Evrope.

Potpisana je: Građanskopravna konvencija Saveta Evrope o korupciji.

Učešće u inicijativama za borbu protiv korupcije: Grupa država za borbu protiv korupcije (GRECO); Program Saveta Evrope protiv korupcije i organizovanog kriminala u Evropi (PACO); Program Saveta Evrope protiv korupcije i organizovanog kriminala u jugoistočnoj Evropi (OCTOPUS); Antikorupcijska inicijativa Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope (SPA); Izabrani komitet eksperata Saveta Evrope za evaluaciju mera za sprečavanje pranja novca (MONEYVAL); Proces saradnje zemalja u jugoistočnoj Evropi (SEECF); Program Međunarodne trgovinske komore za borbu protiv korupcije.

2. ZAKONI U SRBIJI

2.1. Zakon o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji

Na osnovu člana 112. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, 6. novembra 2007. godine donet je **Zakon o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji** ("Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 102/2007).

U Poglavlju I Zakona navode se Mere koje treba da se preduzmu na nacionalnom nivou:

Članom 3. Zakona, koji se odnosi na naknadu štete navodi se: *1. Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu da lica koja su pretrpela štetu kao posledicu korupcije, imaju pravo na pokretanje postupka radi dobijanja pune naknade za štetu. 2. Takva naknada može da obuhvati materijalnu štetu, izmaklu dobit ili nematerijalnu štetu.*

Član 5. Zakona koji se odnosi na odgovornost države navodi se: *Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu odgovarajuće postupke, kako bi se licima koja su pretrpela štetu kao posledicu koruptivne radnje, izvršenu od strane njenih službenih lica u vršenju njihovih dužnosti, omogućilo da potražuju naknadu od države ili u slučaju da Strana ugovornica nije država, od njenih nadležnih organa.*

Član 7. Zakona odnosi se na rokove zastarelosti, glasi: 1. Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu da postupci za naknadu štete zastarevaju u roku koji ne može da bude kraći od tri godine, od dana kada je oštećeni saznao ili osnovano mogao da sazna za štetu ili koruptivnu radnju i za identitet odgovornog lica. Takvi postupci ne mogu da se pokrenu nakon isteka roka zastarelosti, koji ne može da bude kraći od deset godina od dana kada je koruptivna radnja izvršena.

Član 8. Zakona odnosi se na valjanost ugovora i glasi: 1. Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu da svaki ugovor ili njegova odredba koja omogućuje korupciju, treba da se proglašeni ništavim. 2. Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu mogućnost, da se sve ugovorne strane, čija je saglasnost dovedena u pitanje koruptivnom radnjom, obrate sudu, kako bi ugovor bio proglašen nevažećim, čime ne gube pravo na potraživanje naknade štete.

Član 9. Zakona odnosi se na zaštitu zaposlenih i glasi: Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu odgovarajuću zaštitu od bilo koje neopravdane sankcije protiv zaposlenih, koji imaju osnovanog razloga da sumnjaju u korupciju i koji, u dobroj veri, svoju sumnju prijave odgovornim licima ili organima.

Sprovođenje ove konvencije nadgleda Grupa država protiv korupcije (GRECO).

2.2. Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Krivičnopravnu konvenciju o korupciji

Na osnovu člana 112. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, 6. novembra 2007. godine, donet je i ZAKON o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Krivičnopravnu konvenciju o korupciji ("Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 102/2007)

2.3. Nadležnosti, ovlašćenja i postupanje svih državnih organa koji učestvuju u borbi protiv organizovanog kriminala uređuje više zakona, od kojih su najvažniji:

Krivični zakonik ("Službeni glasnik RS", br. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12)

Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 72/11, strana: 3 od 28.09.2011. "Službeni glasnik RS", broj 101/11, strana: 272 od 30.12.2011. "Službeni glasnik RS", broj 121/12, strana: 7 od 24.12.2012. "Službeni glasnik RS", broj 32/13, strana: 12 od 08.04.2013. "Službeni glasnik RS", broj 45/13, strana: 35 od 22.05.2013.)

Primenjuje se od 1. oktobra 2013 godine, izuzev u postupcima za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, u kom slučaju se primenjuje od 15. januara 2012. godine.

Zakon o javnom tužilaštvu ("Službeni glasnik RS", broj 116/08, strana: 27 od 22.12.2008. "Službeni glasnik RS", broj 104/09, strana: 3 od 16.12.2009. "Službeni glasnik RS", broj 101/10, strana: 4 od 29.12.2010. "Službeni glasnik RS", broj 78/11, strana: 3 od 19.10.2011. "Službeni glasnik RS", broj 101/11, strana: 273 od 30.12.2011. "Službeni glasnik RS", broj 38/12, strana: 39 od 25.04.2012. "Službeni glasnik RS", broj 121/12, strana: 7 od 24.12.2012.)

Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela ("Službeni glasnik RS", broj 42/02, strana: 15 od 19.07.2002. "Službeni glasnik RS", broj 27/03, strana: 2 od 19.03.2003. "Službeni glasnik RS", broj 39/03, strana: 1 od 11.04.2003. "Službeni glasnik RS", broj 60/03, strana: 12 od 10.06.2003. "Službeni glasnik RS", broj 67/03, strana: 1 od 01.07.2003. "Službeni glasnik RS", broj 29/04, strana: 1 od 17.03.2004. "Službeni glasnik RS", broj 58/04, strana: 1 od 28.05.2004. "Službeni glasnik RS", broj 45/05, strana: 11 od 31.05.2005. "Službeni glasnik RS", broj 61/05, strana: 7 od 18.07.2005. "Službeni glasnik RS", broj 72/09, strana: 27 od 03.09.2009. "Službeni glasnik RS",

broj 72/11, strana: 3 od 28.09.2011. "Službeni glasnik RS", broj 101/11, strana: 272 od 30.12.2011. "Službeni glasnik RS", broj 32/13, strana: 12 od 08.04.2013.)

Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela ("Službeni glasnik RS", broj 97/08, strana: 16 od 27.10.2008.)

Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela ("Službeni glasnik RS", broj 32/13, strana: 5 od 08.04.2013.)

Zakon o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 85/05, strana: 150 od 06.10.2005.)

Zakon o saradnji sa Međunarodnim krivičnim sudom ("Službeni glasnik RS", broj 72/09, strana: 12 od 03.09.2009.)

Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Službeni glasnik RS", broj 20/09, strana: 12 od 19.03.2009. "Službeni glasnik RS", broj 72/09, strana: 66 od 03.09.2009. "Službeni glasnik RS", broj 91/10, strana: 129 od 03.12.2010.)

Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 116/07, strana: 44 od 11.12.2007. "Službeni glasnik RS", broj 72/12, strana: 12 od 26.07.2012.)

Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji ("Službeni glasnik RS", broj 42/02, strana: 17 od 19.07.2002. "Službeni glasnik RS", broj 111/09, strana: 35 od 29.12.2009.)

3. NACIONALNE STRATEGIJE

3.1. Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije

2005. godine, pre donošenja novog Ustava, Vlada Republike Srbije donela je **ODLUKU O UTVRĐIVANJU NACIONALNE STRATEGIJE ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE** („Službeni glasnik RS” br. 109/2005).

Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije predviđala je niz preporuka koje su se odnosile na borbu protiv korupcije. Ova strategija, pored ostalog, sadržala je i preporuke koje su se odnosile na doslednu primenu propisa o obaveznom oduzimanju koristi koja potiče od korupcije, kao i izradu uputstva o postupanju sa privremeno oduzetom, zamrznutom i oduzetom imovinskom koristi.

3.2. Nacionalna strategija za borbu protiv organizovanog kriminala

2005. godine doneta je i **NACIONALNA STRATEGIJA ZA BORBU PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA** ("Službeni glasnik RS", br. 55/05, 71/05 - ispravka, 101/07, 65/08 i 23/2009).

Ova strategija opisuje mehanizme korupcije kroz ličnu odgovornost pojedinaca u državnim organima i privatnim preduzećima. Strategija imenuje korupcijom određene delatnosti koja ranije nisu bile tako imenovane, pogotovo u privredi, međutim sa druge strane baš to redukovanje korupcije na ličnu odgovornost korumpiranog i koruptora sakriva stvarnu prirodu systemske korupcije kao političke odluke omogućene i sprovedene pod imenom „privatizacija”, što će pokazati naša kritika Zakonika o krivičnom postupku, Zakona o stečaju i Zakona o zadrugarstvu. Ovaj problem naročito dolazi do izražaja kod oduzimanja imovine stečene korupcijom, koju zakon ne vraća onima koji su korupcijom oštećeni, već je dodeljuje državi; definicija korupcije kao ličnog krivičnog dela omogućava da se odgovornost političkog sistema za korupciju svali na pojedinačnog državnog službenika i onoga ko je službenika „korumpirao”, i skriva činjenicu da je

država saučestvovala u korupciji, da je sistemskim merama stvorila uslove za korupciju i da ju je odobrila. Amnestiranjem od sistemske odgovornosti država se onda pojavljuje kao „oštećena” kršenjem zakona i pribavlja legitimitet da se imovina stečena korupcijom „vrati” njoj, a ne licima koja su pretrpela štetu od korupcije, što je u suprotnosti je sa pomenutim **Zakonu o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji**: *1. Svaka Strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu da lica koja su pretrpela štetu kao posledicu korupcije, imaju pravo na pokretanje postupka radi dobijanja pune naknade za štetu.*

Tačka 2. Strategije odnosi se na organizovani kriminal u Republici Srbiji

U tački 2.1. Pojam i pojavni oblici navodi se:

*Korupcija predstavlja ozbiljan društveni problem i njene razmere nije moguće utvrditi. Postoje indicije da je takozvana "tamna brojka kriminala" u ovoj oblasti daleko veća imajući u vidu obostranu korist lica koje prima i koje daje mito. **Korupcija je odnos koji se zasniva zloupotrebom ovlašćenja u javnom ili privatnom sektoru u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga. Organizovani kriminal neodvojivo je povezan sa korupcijom, a pre svega u državnim organima.** U slučajevima korupcije u državnim organima, organizacijama i javnim službama narušavana je zakonska procedura, profesionalna etika i moral, strukovna pravila i povređivana su prava građana na socijalnu zaštitu, obrazovanje, medicinski tretman, fer i pravično suđenje. Korupcijom su posebno pogođeni obrazovni i zdravstveni sektor, lokalna samouprava, pravosuđe, carina i policija.*

Pranje novca predstavlja spoj između opšteg i privrednog kriminala i jedan je od bitnijih faktora organizovanog kriminala. Uočene tendencije ukazuju da se novac stečen vršenjem predikatnih krivičnih dela ulaže u kupovinu nepokretnosti i luksuznih dobara na teritoriji Republike Srbije.** Takođe, nezakonito stečen novac transferiše se van granica Republike Srbije na privatne račune fizičkih lica, kao i na račune "off shore" firmi koje se osnivaju za tu namenu. Prisutna je i tendencija da novac stečen vršenjem predikatnih krivičnih dela iz oblasti opšteg kriminala se plasira u legalne tokove, pri čemu se koriste specijalizovana lica iz oblasti finansija za pranje novca. Uočena je pojava da se novac stečen na nelegalan način u inostranstvu unosi u zemlju, fizički ili putem bankarskih transfera i ulaže u nekretnine u Republici Srbiji, čemu pogoduje nepostojanje ili nezadovoljavajuća primena propisa o poreklu imovine. **Proces privatizacije u Republici Srbiji u velikoj meri omogućuje ulaganje "prljavog" novca u kupovinu pravnih lica koja se privatizuju.

U tački 2.2. navode se Faktori koji pogoduju razvoju organizovanog kriminala

Faktori koji pogoduju razvoju organizovanog kriminala u Republici Srbiji su brojni, a po vrsti i intenzitetu slični su faktorima istovrsne pojave koja je zahvatila zemlje u tranziciji. Posebno su uticajni sledeći faktori: siromaštvo i visok stepen nezaposlenosti, struktura vlasništva i svojinska transformacija, korupcija, geotranzitivni položaj zemlje, neprimenjivanje ili selektivno primenjivanje propisa, nedostatak profesionalizma i zloupotreba savremenih tehnologija.

Tačka 3. Strategije – Institucije, kapaciteti i sredstva za borbu protiv organizovanog kriminala

U tački 3.2. Institucionalni okvir za borbu protiv organizovanog kriminala, navodi se:

Ministarstvo unutrašnjih poslova raspolaže posebno organizovanim, opremljenim i obučanim organizacionim jedinicama za borbu protiv organizovanog kriminala. Uprava kriminalističke policije objedinjuje sve jedinice koje učestvuju u borbi protiv organizovanog kriminala među kojima je SBPOK nosilac tih aktivnosti. U okviru SBPOK-a funkcionišu organizacioni delovi koji se bave suzbijanjem organizovanog kriminala iz oblasti narkotika, opšteg, finansijskog i visokotehnološkog kriminala (Odeljenje formirano 2008. godine).

Ministarstvo pravde - Posebna odeljenja sudova i posebno odeljenje tužilaštva nadležna za postupanje u krivičnim delima organizovanog kriminala u potpunosti su materijalno i tehnički opremljena.

U Republičkom javnom tužilaštvu, 2008. godine, osnovano je posebno odeljenje koje se bavi krivičnim delima korupcije i krivičnim delima privrednog kriminala koja su povezana sa korupcijom. Takođe, specijalizovana odeljenja formirana su u četiri okružna tužilaštva u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu. Navedena odeljenja postupaju u teškim slučajevima korupcije, odnosno slučajevima "visoke korupcije".

U sastavu Ministarstva finansija nalaze se: Uprava za sprečavanje pranja novca, Poreska uprava i Uprava carina.

Uprava za sprečavanje pranja novca ovlašćena je da pribavlja, analizira i razmenjuje podatke i informacije u vezi sa pranjem novca sa nadležnim državnim organima, kao i srodnim službama drugih država i međunarodnim organizacijama.

U okviru Poreske uprave formiran je Sektor poreske policije, kao posebna organizaciona jedinica nadležna za otkrivanje poreskih krivičnih dela i njihovih učinilaca.

U Upravi carina formiran je Sektor za kontrolu primene carinskih propisa koji u svom sastavu ima odeljenja za suzbijanje krijumčarenja, zaštitu intelektualne svojine, carinske istrage, obaveštajne poslove i analizu i upravljanje rizikom, koja svoju delatnost obavljaju i u oblasti suzbijanja organizovanog kriminala.

Bezbednosno-informativna agencija u okviru svojih nadležnosti obavlja i poslove koji su u vezi sa borbom protiv međunarodnog organizovanog kriminala, odnosno stručnim poslovima i zadacima otkrivanja, istraživanja i dokumentovanja najtežih oblika organizovanog kriminala sa elementima inostranosti. U Bezbednosno-informativnoj agenciji su na osnovu odgovarajućih podzakonskih akata, formirane organizacione jedinice koje se bave poslovima i zadacima u vezi sa suprotstavljanjem međunarodnom organizovanom kriminalu, u skladu sa zakonom i smernicama koje dobija od Vlade. Agencija je uspostavila saradnju sa većim brojem službi bezbednosti susednih zemalja, zemalja Jugoistočne Evrope i Evropske unije, kao i srodnim službama drugih zemalja.

Vojno bezbednosna agencija u okviru svojih nadležnosti otkriva, istražuje i dokumentuje krivična dela sa elementima organizovanog kriminala unutar Ministarstva odbrane i Vojske Srbije ili koja su usmerena prema Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije. U Vojnobezbednosnoj agenciji su na osnovu odgovarajućih podzakonskih akata formirane organizacione jedinice za suprotstavljanje organizovanom kriminalu. Vojnobezbednosna agencija je u oblasti suprotstavljanja organizovanom kriminalu ostvarila saradnju sa srodnim službama u zemlji i inostranstvu.

Saradnja među subjektima u borbi protiv organizovanog kriminala je uspostavljena, sa mogućnošću unapređenja u zajedničkim istragama, razmeni podataka i uspostavljanju efikasnijeg informacionog sistema.

Uspostavljanje novih organizacionih jedinica

Potreba za fleksibilnim odgovorom na sve savremene oblike organizovanog kriminala, koje karakterišu složenost, dinamičnost i promena pojavnih oblika, zahteva mogućnost osnivanja novih organizacionih jedinica u skladu sa zakonskim okvirom i budžetskim sredstvima.

Novim Zakonom o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela predviđeno je da se u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova formira organizaciona jedinica nadležna za finansijsku istragu koja otkriva imovinu proisteklu iz krivičnog dela i vrši druge poslove u skladu sa navedenim zakonom, a u okviru Ministarstva pravde je predviđeno formiranje Direkcije za upravljanje

oduzetom imovinom koja bi vršila upravljanje, procenu, čuvanje i prodaju imovine proistekle iz krivičnog dela. Takođe, predviđeni su posebni postupci privremenog i trajnog oduzimanja imovine proistekle iz krivičnog dela.

Novim Zakonom o javnom tužilaštvu ("Službeni glasnik RS", broj 116/08), predviđeno je osnivanje Tužilaštva za organizovani kriminal kao tužilaštva posebne nadležnosti koje se osniva za teritoriju Republike Srbije. Istim zakonom predviđeno je da ovo tužilaštvo može da ima odeljenja van svog sedišta. Predviđeno je da Republički javni tužilac može da ovlasti Tužioca za organizovani kriminal da postupa u pojedinom predmetu iz nadležnosti drugog tužioca radi efikasnijeg vođenja postupka ili drugih važnih razloga. Ovaj zakon će se primenjivati od 1. januara 2010. godine do kada će biti izabran Tužilac za organizovani kriminal, njegovi zamenci i biće preuzeti predmeti za koje je bilo nadležno Posebno odeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala koje je obrazovano u Okružnom javnom tužilaštvu u Beogradu.

U tački 3.4. Građansko društvo i mediji u borbi protiv organizovanog kriminala, navodi se:

Kompleksnost borbe protiv organizovanog kriminala kao društvene pojave zahteva aktivnu ulogu celokupnog društva, pre svega građanstva. Interes građanskog društva da bude zaštićeno od organizovanog kriminala predstavlja važan potencijal za saradnju sa nadležnim državnim organima. Takođe, postoje mnogobrojni simptomi organizovanog kriminala koje građani zapažaju, kao što su kriminalne aktivnosti, sumnjiva ponašanja, posledice i drugo.

Napori državnih organa u borbi protiv organizovanog kriminala ne mogu da daju odgovarajuće rezultate, bez podrške građana. Oni su jedan od glavnih objekata zaštite Strategije, ali i njen akter. Strategijom će se pružiti mogućnost za razvijanje svesti građana o dalekosežnim posledicama organizovanog kriminala.

Udruženja građana, strukovna i profesionalna udruženja takođe mogu da uoče probleme u vezi sa novim pojavnim oblicima organizovanog kriminala. Saradnja specijalizovanih državnih organa sa njima može da bude od velikog značaja prilikom uočavanja novih pojava oblika organizovanog kriminala.

U vezi sa učešćem **građanskog društva i medija u borbi protiv organizovanog kriminala** važno je postaviti pitanje šta se smatra građanskim društvom? Do sada su pod pojmom civilnog društva obično podrazumevane organizacije koje se bave ljudskim pravima, kulturom ili mladima, uglavnom organizacije stručnjaka. Retko se u civilno društvo ubrajaju udruženja građana koja su stvarno bazirana na članstvu, kao što su organizacije radnika, malih akcionara, ratnih veterana, izbeglica, itd, a takva udruženja su ovde veoma važna jer ona ne samo da okupljaju građane oštećene korupcijom, nego su često i osnovana baš sa ciljem da se protiv korupcije bore. Neophodno je da saradnja sa civilnim društvom u borbi protiv organizovanog kriminala uključi udruženja građana različitih društvenih grupa, a pogotovo ona koja zastupaju ljude koji su trpeli korupciju.

Da bi uključivanje građanskog društva imalo očekivani efekat, njegova se uloga ne može svesti samo na monitoring i izveštavanje, već se mora institucionalizovati na način da civilno društvo ima i udeo u odlučivanju kao i mogućnost sankcionisanja tela koje kritikuje.

Tačkom 6. bilo je propisano da će Vlada utvrditi AKCIONI PLAN u roku od šest meseci od dana objavljivanja Strategije.

AKCIONI PLAN PROTIV KORUPCIJE - ZAGUBLJEN!

Na javnoj debati "Kako suzbijati kompanijsku korupciju", održanoj dana 13. juna 2011. godine, direktorka Agencije za borbu protiv korupcije Zorana Marković izjavila je:

„Strategija iz 2005. godine ne samo da je prevaziđena u mnogim segmentima, već za njeno sprovođenje u pojedinim delovima nije bilo odgovarajuće metodologije. **Iako je 2006. godine donet Akcioni plan za sprovođenje strategije, on se bukvalno negde izgubio.** Priznati da je korpucija u Srbiji sistemska znači da smo je zapustili, dozvolili da ona postane modus ponašanja, način poslovanja, rada i najgore od svega, način mišljenja”.

Markovićeva je navela da je u suzbijanju korupcije, osim borbe na planu javnih institucija i zakodavnog okvira, koji se tiče državnih organa i funkcionera, neophodno otkrivati uzroke tj. pojavne oblike radi mapiranja korupcije u ekonomskoj sferi u kompanijama, među preduzetnicima, kako bi se na taj način došlo do neophodnih strategija i dokumenata. Takođe je navela da prema istraživanjima Svetske banke pet do osam odsto BDP država gubi u koruptivnim aktivnostima.

„Srbija ima problem počevši od zakonodavnog okvira koji reguliše poslovanje preduzeća u Srbiji, propisa koji regulišu tržište i tržišnu utakmicu, monopola, formiranja cena, svojinskih odnosa i pitanje vlasništva,, kazala je Marković.

"Pitanje je da li smo tim temama počeli da se bavimo ili ne i da li smo, kao društvo u tranziciji stvorili klimu za korupciju jer imamo slabe institucije, slabo tržište, nejasne svojinske odnose, previše diskrecionog prava, premalo regulative za privatno inicijativu, i pristup da ako nešto nije državno nego privatno, ne treba da se mešamo", zaključila je Markovićeva.

3.3. Strategija razvoja sistema besplatne pravne pomoći u Republici Srbiji

Većina građana koji trpe štetu od korupcije, a naročito radnici u procesu privatizacije, dovedeni su u stanje golog preživljavanja i nemaju mogućnosti da snose troškove sporova koje moraju da pokrenu kako bi zaštitili svoja preduzeća od korupcije i njenih posledica. Sa druge strane, takvi sporovi, koji se pokreću radi sprečavanja i suzbijanja korupcije, nisu samo stvar ličnih i kolektivnih prava radnika koji ih pokreću, već sadrže i bitne elemente javnog interesa. Besplatna pravna pomoć je važan alat u borbi protiv korupcije, u smislu da svaki građanin može da se bori, a ne samo da se žali državi i čeka da se stekne politička volja da se državni organi bore za i umesto njega.

Proces u kom su radnici dovedeni do golog preživljavanja je zločin po sebi i delo je same države, ili kupaca fabrika uz saglasnost države, ali uglavnom nije tako shvaćen, već se smatra da su radnici kolateralna šteta progresa i liberalizacije. Da bi građani branili svoje živote od države, Ustav je obezbedio **BESPLATNU PRAVNU POMOĆ koja im do danas nije omogućena!**

2005. godine doneta je i **STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA BESPLATNE PRAVNE POMOĆI U REPUBLICI SRBIJI** („Službeni glasnikRS”, бр. 55/05, 71/05-ispavka, 101/07 и 65/08). Akcioni plan čini njen sastavni deo.

Ustav Republike Srbije iz 2006. godine, po ugledu na rešenja u savremenom uporednom pravu, garantuje svakom pojedincu pravo na pravnu pomoć (član 67).

U delu I. UVOD, navodi se:

Ustavno jemstvo prava na pravnu pomoć nameće državi obavezu da obezbedi uslove za uživanje i zaštitu ovog prava. Saglasno tome, država je dužna da zakonom uredi pružanje pravne pomoći, što uključuje i dužnost države da obezbedi pružanje besplatne pravne pomoći.

U Republici Srbiji postoje ozbiljne slabosti i ograničenja u ostvarivanju prava na pristup pravdi, što je, pored ostalog, posledica neadekvatnog zakonskog okvira i oskudnih finansijskih sredstava namenjenih pružanju besplatne pravne pomoći. Za prevazilaženje ovih slabosti neophodno je uspostavljanje celovitog, funkcionalnog i efikasnog sistema besplatne pravne pomoći, koji otklanja prepreke i obezbeđuje jednakost u pristupu pravdi.

Navodi se takođe: *Obaveza Republike Srbije da zakonom uredi i operacionalizuje pružanje pravne pomoći, uključujući i besplatnu pravnu pomoć, proističe i iz njenog članstva u Savetu Evrope, čije je preporuke obavezna da sledi.*

U Povelji Evropske unije o osnovnim pravima iz 2000. godine, utvrđeno je da: *Svakome treba pružiti mogućnost da bude savetovan, branjen i zastupan, a da se onima koji nemaju dovoljno sredstava, mora učiniti dostupnom pravna pomoć u meri koja je neophodna da bi im se obezbedio efikasan pristup pravdi (član 47. st. 2. i 3.).*

Ova Strategija je bila pripremljena u okviru projekta „Stvaranje efektivnog i održivog sistema za pružanje besplatne pravne pomoći u Republici Srbiji” i trebalo je da je sprovede Ministarstvo pravde, u partnerstvu sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), na osnovu sporazuma sklopljenog marta 2007. godine, uz finansijsku pomoć švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju, ali nije sprovedena.

ZAKLJUČAK: DANAS NE POSTOJI celovito uređen sistem pružanja pravne pomoći iako je potreba za pružanjem besplatne pravne pomoći izuzetno velika.

2013. godine, dakle osam godina nakon donošenja navedene Strategije, Ministarstvo pravde i državne uprave donelo je rešenje kojim se formira Radna grupa za pripremu teksta Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, iako je rad na izradi radne verzije ovog zakona započeo još 2006. godine.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći postoji u svim evropskim državama u regionu i važan je garant ljudskih prava, među kojima su i pravo na jednak pristup sudu, pravo na pravično suđenje i pravo na pravnu pomoć. U državama u regionu pravo građana na besplatnu pravnu pomoć finansira se sredstvima iz budžeta, a pružaoci primarne pravne pomoći mogu biti advokati, kancelarije pravne pomoći u jedinicama lokalne samouprave i nevladine organizacije.

3.4. Nacionalna strategija reforme pravosuđa

2006. godine, doneta je **NACIONALNA STRATEGIJA REFORME PRAVOSUĐA.**

U delu označenom sa V. TRANSPARENTNI PRAVOSUDNI SISTEM

1. Otvoreni proces izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije, navodi se:

Sadašnje stanje: Dosadašnja praksa izbora sudija i tužilaca je pokazala da su izbori bili često podložni političkim pritiscima i ličnim uticajima. Sudije i tužioci koji su se opirali političkim pritiscima i zastrašivanjima su bili podvrgnuti disciplinskim postupcima ili razrešavani funkcija. Formiranjem Visokog saveta pravosuđa i Velikog personalnog veća ovi problemi su značajno umanjeni, ali pošto je proces predlaganja, izbora, napredovanja i razrešavanja sudija ograničen Ustavnim rešenjem i ima nedostatak otvorenosti postupka izbora, ne može se u potpunosti isključiti mogućnost za mešanje politike i ličnih uticaja prilikom konačnog izbora sudija od strane Narodne skupštine Republike Srbije, niti kolegijalno manipulisanje kod postupka razrešenja. Pogotovo kada ne postoje sistematski kriterijumi koji propisuju uslove za izbor budućih sudija, praćenje i ocenu rada stalnih sudija, niti jasna pravila i propisi o razrešenju.

2013. godine, u vreme pisanja ovog izveštaja, aktuelni Ministar pravde i državne uprave u Vladi Republike Srbije najavio je novu Strategiju za reformu pravosuđa, sa sličnom ocenom sadašnjeg stanja i sličnim željama, kao što su: izgradnja nezavisnog i nepristrasnog pravosuđa u kome se postupa stručno, odgovorno, kvalitetno i efikasno i koje zaslužuje poverenje građana. Prema njegovoj oceni, jaz između teškog stanja zatečenog u pravosuđu, narušenog neuspelim reformama

iz 2009. godine, i ideala kome se teži može se premostiti upravo pomenutom strategijom kojom će se kreirati reformski procesi u petogodišnjem periodu.

Kritička analiza

Nepobitna činjenica da u međuvremenu nije bilo nikakvog napretka govori više od bilo kakvog komentara.

3.5. Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine

Narodna skupština Republike Srbije, na sednici održanoj 1. jula 2013. godine, donela je NACIONALNU STRATEGIJU ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine ("Službeni glasnik RS", br. 57/2013).

U tački 3.3. Privatizacija i javno-privatno partnerstvo, navodi se:

a) Opis stanja

Proces privatizacije u Republici Srbiji pokazao se kao jedna od najrizičnijih oblasti korupcije. Naime, iz Izveštaja Saveta za borbu protiv korupcije iz septembra 2012. godine, proizlazi da su usled nepreciznosti niza privatizacionih propisa i netransparentnošću, omogućene brojne nezakonitosti. Na primer, ne postoje odredbe koje propisuju ekonomsku suštinu restrukturiranja, niti bilo kakve principe oko odlučivanja o metodu privatizacije; pitanje sadržaja privatizacionog ugovora; kriterijume za izbor rukovodioca u Agenciji za privatizaciju, itd. Ovakva nedorečenost propisa dovela je do brojnih mogućnosti za zloupotrebe. U praksi je zapaženo da pre privatizacije nisu sačinjavani finansijski izveštaji, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji ("Službeni glasnik RS", br. 46/06, 111/09 i 99/11 - dr. zakon) i Međunarodnim računovodstvenim standardima, da se potcenjivala imovina i obaveze ili izuzimala imponantna imovina, da bi se umanjila procena vrednosti firme, koja se zatim prodavala po ceni koja je znatno ispod njene realne vrednosti. Pored toga, kod mnogih privatizacionih ugovora postoji narušavanje ekvivalencije davanja, što je omogućeno i neadekvatnom kontrolom, kako u pogledu izvršenja ugovora, tako i u odnosu na vršenje ovlašćenja direktora Agencije za privatizaciju. Pojedine nejasnoće i nepreciznosti u Zakonu o privatizaciji ("Službeni glasnik RS", br. 38/01, 18/03, 45/05, 123/07, 123/07 - dr. zakon, 30/10 - dr. zakon, 93/12 i 119/12) otklanjane su kroz uredbe i interne akte Agencije za privatizaciju, ali sve ovo nije dovoljno da se obezbedi potpuna transparentnost i pravna sigurnost svih učesnika u postupku privatizacije.

Pored postupaka privatizacije, Agencija za privatizaciju ima značajnu ulogu i u postupcima restrukturiranja preduzeća sa državnim i društvenim kapitalom, upravljanja ukupnim akcijskim kapitalom preostalim u procesu svojinske transformacije, u postupku stečaja kod privrednih društava koji posluju sa društvenim kapitalom ili koja su bila prodana, pa je ugovor sa kupcima raskinut, nadzoru nad poslovanjem preduzeća kod kojih je ugovor o prodaji raskinut putem postavljenja privremenih zastupnika kapitala. Većina ovih procesa nije precizno regulisana zakonom ili je regulisana na štetu države. Primera radi, postavljanje privremenih zastupnika kapitala vrši se isključivo na osnovu internih kriterijuma koje određuje sama Agencija za privatizaciju. Pored toga, deo Zakona o stečaju ("Službeni glasnik RS", br. 104/09, 99/11 - dr. zakon i 71/12 - US), koji se tiče plana reorganizacije, nedovoljno je precizan, posebno u pogledu načina formiranja klasa poverilaca, veštačenja vrednosti imovine, a naročito u pogledu veštačenja vrednosti imovinskih celina koje se sastoje od imovine sa i bez tereta.

U postupku sprovođenja stečaja, takođe, postoje brojni nedostaci u pogledu nepreciznosti propisa i njihovog sprovođenja. Primera radi, stečajni upravnik nema zakonsku obavezu (već samo mogućnost) da analizira poslovanje stečajnog dužnika pre pokretanja stečaja, da utvrdi razloge koji su doveli do stečaja i da o tome obavesti poverioce podnošenjem detaljnog izveštaja. Zakon o

stečaju propisuje slučajan izbor stečajnog upravnika, a stečajni sudija, izuzetno, ima mogućnost i da direktno imenuje upravnika. Ova zakonska odredba uglavnom se ne poštuje, a izuzetak postaje pravilo, često bez obrazložene odluke.

Za grupe radnika sa kojim saradujemo, Zakon o stečaju je posebno važan, zato što je većina firmi u različitim fazama ovog postupka. U tim slučajevima, radnici kao mali akcionari izgubi su po drugi put pravo na mirno uživanje imovine, jedno od osnovnih civilnih ljudskih prava (prvi put su ga izgubili neustavnim Zakonom o privatizaciji iz 2001. godine, kada je društvena imovina neustavno nacionalizovana). U većini slučajeva radnici, izbrisani u procesu privatizacije, pojavljuju se ponovo u procesu stečaja kao poverioci. Nedovoljno definisan i regulisan proces stečaja ne pada ravnopravno na teret svih poverilaca, čak namerno isključuje radnike iz procesa odlučivanja o budućnosti preduzeća, u očiglednoj nameri da proizvodne kapacitete pretvori u nekretnine. Detaljniju analizu Zakona o stečaju, njegovih zloupotreba i posledica po građane, daćemo u posebnom delu ove publikacije. Strategija dalje kaže:

Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama ("Službeni glasnik RS", broj 88/11) uređuje se oblast dugoročne saradnje između javnog i privatnog partnera radi obezbeđivanja finansiranja, izgradnje, rekonstrukcije, upravljanja ili održavanja infrastrukturnih i drugih objekata od javnog značaja i pružanja usluga od javnog značaja, koje može biti ugovorno ili institucionalno. Efekti novog Zakona i potreba za eventualnim izmenama još se ne mogu u celosti sagledati, zbog čega je neophodno sprovesti analizu rizika na korupciju Zakona i njegove usklađenosti sa ostalim relevantnim zakonima, posebno u pogledu svrsishodnosti odluka o javno-privatnim partnerstvima.

b) Ciljevi

3.3.1. Izmenjen pravni okvir tako da se otklone rizici na korupciju u propisima kojima se uređuje postupak i kontrola privatizacije, reorganizacije i stečaja preduzeća sa državnim i društvenim kapitalom.

3.3.2. Uspostavljanje sistema efikasne primene i kontrole sprovođenja pozitivnih propisa u oblasti privatizacije, reorganizacije i stečaja.

3.3.3. Uklonjeni rizici od korupcije u oblasti javno-privatnih partnerstava i koncesija i njeno dosledna primena.

U tački 3.4. Pravosuđe, navodi se:

a) Opis stanja

Postizanje nezavisnosti sudske vlasti podrazumeva da je budžet pravosuđa potpuno odvojen od budžeta izvršne vlasti, što trenutno nije slučaj. Zakonom o Visokom savetu sudstva ("Službeni glasnik RS", br. 116/08, 101/10 i 88/11) i Zakonom o Državnom veću tužilaca ("Službeni glasnik RS", br. 116/08, 101/10 i 88/11) predviđeno je da ovi organi upravljaju pravosudnim budžetom. Zbog nedostataka potrebnih tehničkih, administrativnih i stručnih kapaciteta, Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca još uvek nisu u potpunosti preuzeli navedene nadležnosti.

U oblasti uspostavljanja kriterijuma za izbor na pravosudnu funkciju, načinjen je napredak osnivanjem Pravosudne akademije, koja će, u narednom periodu, predstavljati jedini način za izbor budućih nosilaca pravosudnih funkcija. Ona treba da ima ključnu ulogu u obezbeđivanju primene profesionalnih standarda i načela zasluge u pravosuđu. Međutim, odgovarajući karijerni sistem na bazi zasluga za sudije i tužioce tek treba u potpunosti razviti.

Značajan korak učinjen je i izradom Predloga nacionalne strategije reforme pravosuđa za period 2013-2018. godine, koji je već upućen Narodnoj skupštini radi razmatranja i usvajanja. Mere iz Strategije su usklađene sa merama za reformu pravosuđa i predstavljaju nadogradnju jačanja integriteta pravosuđa u celini.

Još uvek nije propisano krivično delo "Nezakonito bogaćenje" definisano u UNKAK. Novi Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 i 45/13), uvodi tužilačku istragu i daje javnom tužilaštvu vodeću ulogu u pribavljanju dokaza i njihovom predstavljanju pred sudom. Ovaj zakonik se trenutno primenjuje u predmetima u kojima postupaju nadležno Tužilaštvo za organizovani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine, od januara 2012. godine (a u krivičnim predmetima iz opšte nadležnosti sudova i javnih tužilaštava, primenjivaće se od oktobra 2013. godine).

Posebno se ističe potreba poboljšanja saradnje sa nacionalnim i evropskim institucijama i organizacijama, kao i drugim međunarodnim organizacijama (EURODŽAST, OLAF, GREKO, OECD, itd.). U ovoj oblasti dodatnu poteškoću predstavlja činjenica da postojeći elektronski upisnici o svim krivičnim predmetima, u kojima postupaju organi unutrašnjih poslova i pravosuđe, nisu međusobno povezani, niti se vode na isti način. To otežava proaktivnost i praćenje postupka koji se sprovodi povodom pojedinačnog krivičnog dela, a ujedno se javljaju i problemi razmene informacija. Rezultat navedenog je ograničavanje efikasnosti operativnih postupaka, kao i nepostojanje preciznih analitičkih izveštaja koji se izrađuju za potrebe izmena zakona, planiranja rada i strateških odluka. S tim u vezi, postojeće evidencije ne sadrže unifikovane "jedinice za praćenje" (podaci o licu, krivičnom delu, preduzetim radnjama, itd.) od otkrivanja krivičnog dela do presuđenja. Trenutno, svi dokumenti iz krivičnog predmeta imaju različite brojeve u različitim organima, sa evidencijama koje nisu međusobno usklađene i umrežene.

Finansijska istraga se uglavnom sprovodi nakon što je krivična prijava već podneta, tokom istrage. Odlaganjem finansijske istrage povećava se rizik da će imovina biti prodana, izneta iz zemlje, ili na neki drugi način nepovratno otuđena, što je naročito opasno ako se radi o poslovnom prostoru, opremi i drugim proizvodnim kapacitetima čijim se otuđenjem onemogućava da preduzeće ikada ponovo proradi. U tom kontekstu treba napomenuti da u praksi postoji značajna razlika u vremenskom trajanju raznih sudskih procesa – dok se stečaj sprovodi pod imperativom hitnosti, krivični postupci u vezi sa razlozima stečaja i parnice za odštetu traju u nedogled. Ovakvi raskoraci dovode do toga da i kada radnici i mali akcionari dobiju sudsku odluku da je stečaj izazvan zloupotrebama, više ne postoji preduzeće koje bi se moglo obeštetiti niti radna mesta na koja bi se radnici vratili.

Radi bolje komunikacije javnog tužilaštva i policije potrebno je zakonom omogućiti upućivanje na određeno vreme policijskih službenika u javno tužilaštvo. Usled nepostojanja odgovarajućeg stručnjaka ekonomsko finansijske struke u javnom tužilaštvu, mogu nastupiti poteškoće u pokretanju i vođenju finansijskih istraga. Ovi stručnjaci bi mogli postupajućem tužiocu, u najkraćem roku, omogućiti da predmet što bolje usmeri, odnosno, ne započinje istragu ili podiže optužnicu ukoliko to u konkretnom slučaju nije oportuno.

Primetan je i zakonom neregulisan rad sudskih veštaka, koji vrlo često koriste svoje zvanje veštaka da rade kao procenitelji za banke ili preduzeća. Tom prilikom su moguće različite zloupotrebe koje upravo proizlaze iz ovako zakonom neregulisanе situacije. Takođe, potrebno je i bolje kontrolisati rad veštaka kada je angažovan od strane suda.

b) Ciljevi

3.4.1. Puna nezavisnost, odnosno samostalnost i transparentnost pravosuđa u budžetskim ovlašćenjima.

3.4.2. Proces izbora, napredovanja i odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija zasnovan na jasnim, objektivnim, transparentnim i unapred utvrđenim kriterijumima.

3.4.3. Razvijeno efikasno i proaktivno postupanje u otkrivanju i krivičnom gonjenju koruptivnih krivičnih dela.

3.4.4. Unapređeno materijalno krivično zakonodavstvo i usklađeno sa međunarodnim standardima.

3.4.5. Uspostavljena efikasna horizontalna i vertikalna saradnja i razmena informacija policije, javnog tužilaštva, sudstva, drugih državnih organa i institucija, regulatornih i nadzornih tela, kao i evropskih i međunarodnih institucija i organizacija.

3.4.6. Uspostavljena jedinstvena evidencija (elektronski upisnik) za krivična dela sa koruptivnim elementom, u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti.

3.4.7. Ojačani mehanizmi za prevenciju sukoba interesu pravosudnim profesijama.

3.4.8. Obezbeđeni adekvatni resursi javnog tužilaštva i sudova za postupanje u slučajevima korupcije (jačanje kapaciteta).

3.4.9. Donošenje dugoročne strategije koja na sveobuhvatan način unapređuje finansijske istrage.

U tački 3.5. Policija, navodi se:

a) Opis stanja

Republika Srbija je ostvarila pozitivan napredak povećanjem internih kontrola i brojem podnetih i rešenih prijava. Krivična dela sa elementima korupcije predstavljaju najopasniji vid kriminala, a jedna od karakteristika ovih krivičnih dela je i postojanje visoke "tamne brojke", što znači da je stvaran broj ovih krivičnih dela znatno veći od prijavljenog. Tokom poslednjih godina korupcija je otkrivana u svim oblastima društvenog života. Aktivnosti policije u borbi protiv korupcije na svim nivoima, na preventivnom i represivnom planu, predstavljaju ključnu pretpostavku stvaranja uslova za efikasno i efektivno vođenje krivičnih postupaka protiv izvršilaca ovih dela. Uspešna borba protiv korupcije, posebno na srednjem i visokom nivou ne može biti u celosti delotvorna samo kroz kažnjavanje učinilaca. Na poboljšanje rezultata preduzetih mera od strane policije na suzbijanju korupcije znatno utiče pravovremena analiza rizika, uz donošenje preventivnih planova za suzbijanje korupcije u oblastima u kojima je posebno raširena. Time se obezbeđuje međusobna usklađenost mera policije (da se ne dogodi da neke represivne mere protivureče preventivnim), kao i ravnoteža ovih mera u sistemu borbe protiv korupcije. Ministarstvo unutrašnjih poslova usvojilo je u januaru 2011. godine strategiju razvoja Ministarstva unutrašnjih poslova, u kojoj je kao jedan od ciljeva postavljeno i "razvijanje kapaciteta kriminalističke policije za efikasno i efektivno delovanje". Radi jačanja kapaciteta policije u oblasti borbe protiv korupcije, neophodno je uspostaviti posebnu organizacionu jedinicu u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Kada je reč o borbi protiv korupcije u redovima policije strategija predviđa i razvijanje i jačanje sistema unutrašnje kontrole kroz prevenciju nezakonitog postupanja policijskih službenika, konkretnu istragu o radu policije, kontinuiranu saradnju sa medijima i javnošću, kao i kroz uspostavljanje međunarodnih standarda za profesionalno postupanje policijskih službenika. Osim toga, na osnovu Zakona o policiji ("Službeni glasnik RS", br. 101/05, 63/09 - US i 92/11) donet je Kodeks policijske etike koji obavezuje sve zaposlene u Ministarstvu da se suprotstavljaju svakom aktu korupcije u svim organizacionim jedinicama tog ministarstva. Uočen je nedostatak kapaciteta Sektora unutrašnje kontrole policije i neusklađenost sa evropskim standardima. Neophodna je izmena Zakona o policiji radi jačanja organizacionih jedinica koje se bave suzbijanjem korupcije.

b) Ciljevi

3.5.1. Ojačani kapaciteti policije za sprovođenje istraga u krivičnim delima sa elementima korupcije.

3.5.2. Ojačani integritet i mehanizmi unutrašnje kontrole u cilju suzbijanja korupcije u sektoru policije.

U tački IV. Prevencija korupcije:

4.1. Uspostavljena analiza rizika na korupciju u postupku pripreme propisa

Postojeći zakonodavni postupak ne sadrži obavezu da se u toku pripreme zakona i drugih propisa sagledavaju efekti na korupciju. Iako je Poslovníkom Vlade (član 46.) propisano u kojim slučajevima i kojim institucijama Vlada daje predlog propisa na mišljenje, takva obaveza nije propisana radi analize rizika na korupciju. Ovakva obaveza nije propisana ni Poslovníkom Narodne skupštine, koji jedini može da obaveže ostale Ustavom Republike Srbije ovlašćene predlagače zakona i drugih propisa da izvrše analizu rizika na korupciju. Sama analiza rizika na korupciju se može vršiti unutar organa koje predlaže propis, ali ne postoje nikakve garancije da će organ zaista izvršiti ovu analizu. Stoga je neophodno izvršiti izmene u postupku donošenja propisa, kojima će se propisati obaveza svih predlagača propisa da u toku izrade izvrše analizu rizika na korupciju na osnovu metodologije koju izrađuje Agencija i da rezultat analize opišu u obrazloženju predloga. Pored toga, predlagač propisa će biti dužan da pribavi mišljenje od Agencije o rizicima na korupciju, pre podnošenja organu koji donosi propis.

4.5. Stvoreni uslovi za aktivnije učešće civilnog društva u borbi protiv korupcije

Potrebno je unaprediti institucionalni i pravni okvir za podršku organizacijama civilnog društva. Podrška države biće omogućena za sve korisnike koji prilikom podnošenja aplikacije za dodelu sredstava iz javnih izvora podnesu izjavu o nepostojanju sukoba interesa i interni akt o antikorupcijskoj politici (npr. Etički kodeks), kao i knjigovodstvene izveštaje o prihodima i upravljanju budžetom. Pored toga, sačinice se strateški okvir koji će sadržati uslove za procenu svrhe i kvaliteta predloženih i realizovanih projekata od strane organizacija civilnog društva, na osnovu kojih će se obezbediti administrativna i finansijska podrška. Ostvarivanjem ovog cilja, stvara se stimulišući okvir za usmeravanje aktivnijeg učešća organizacija civilnog društva na postizanje strateških ciljeva, ali i postizanje određenih standarda u njihovom organizovanju i delovanju.

Akcioni plan za borbu protiv korupcije, predstavljen je 15. jula 2013. godine, predviđa izmenu više zakona, uključujući zakon o finansiranju stranka i to u roku od šest meseci. Planom se detaljno razrađuje borba protiv korupcije u devet oblasti, odnosno definišu se ciljevi, mere, rokovi i potrebna sredstva. Predstavnici OEBS-a, SAD i EU su na predstavljanju plana pozdravili napore koje Srbija čini u borbi protiv korupcije, kao i akcioni plan, a posebno su ukazali na značaj nezavisnosti pravosuđa u toj borbi. Srbija je prema indeksu korupcije organizacije Transparensi internešenal rangirana na 80. mestu od ukupno 176 država, sa 39 od mogućih 100 poena.

U javnoj raspravi o radnoj verziji akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije ministar pravde Srbije Nikola Selaković kazao je da je akcioni plan realan i da je napravljen tako da svako poglavlje ima jasne odgovore na pitanja ko, šta, kako i kada treba da radi da bi borba protiv korupcije bila uspešna.

"To je prvi put da imamo akcioni plan (!?) da je predlagač Ministarstvo, i da ne ostavlja prostor za nedoumicu kako će doći do nečega", kazao je Selaković i dodao da je na planu radilo 150 organizacija i institucija i da je najstariji član tima imao samo 30 godina.

REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO

Ustav od 2006. godine uneo je nekoliko novina u odnosu na ranija rešenja. Prvu novinu predstavlja uvođenje **Državnog veća tužilaca**, kao posebnog organa Narodne skupštine, zaduženog da obezbeđuje i garantuje samostalnost javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca. Druga novina je što predviđa stalnost funkcije zamenika tužioca i ograničeno trajanje mandata javnog tužioca (6 godina) i istovremeno na potpuno nov način normira izbor javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca. Javne tužioce na predlog Vlade bira Narodna skupština, a zamenike

javnog tužioca na predlog Državnog veća tužilaca Narodna skupština, kada se biraju prvi put na funkciju, a nakon isteka probnog rada od tri godine biraju se na stalnu funkciju i taj izbor je potpuno u nadležnosti Državnog veća tužilaca.

Kada se analizira položaj javnog tužilaštva u Srbiji sa stanovišta usklađenosti ustavnog položaja sa međunarodnim standardima, sadržanim u relevantnim međunarodnim dokumentima koji govore o položaju javnog tužilaštva, treba imati u vidu pre svega **Preporuku** komiteta ministara Saveta Evrope od 6. oktobra 2000. godine, pod nazivom "Uloga javnih tužilaca u krivičnom pravnom sistemu" i "**Uputstvo** o ulozi javnih tužilaca". U preporuci se insistira da karijera i napredovanje tužilaca zavisi od objektivnih i poznatih kriterijuma koji su zasnovani pre svega, **na stručnosti i iskustvu**. Na sličan način o položaju tužilaca govore i Uputstva o ulozi tužilaca UN usvojena u Havani, Kuba, 1990. godine.

Ustav od 2006. godine je, određivši organe zadužene za predlaganje i izbor javnih tužilaca, praktično isključio mogućnost nepristrasne procedure predlaganja i izbora, u kojoj bi prednost imali stručni kandidati sa dužim profesionalnim stažom. Pošto **odluku o izboru i razrešenju javnih tužilaca donosi Narodna skupština na predlog Vlade**, malo je verovatno da će pretežno politički organi odlučivati o izboru javnog tužioca u nepristrasnoj proceduri i na osnovu kriterijuma profesionalnosti.

Izbor zamenika javnih tužilaca je u nadležnosti Državnog veća tužilaca. Međutim, premda je Državno veće tužilaca pretežno sastavljeno od tužilaca i zamenika, ono je organ Narodne skupštine, tako da ostaje bojazan da ovaj **specifični organ Narodne skupštine** neće moći da se odupre pritisku spolja i ukazuje na jednostavan zaključak da kandidat koji nema saglasnost političke vlasti nema šanse da bude izabran, čak i da je najbolji za taj položaj.

Preporuka u stavu 13. postavlja zahtev pred države u kojima je javno tužilaštvo deo vlade ili je podređeno vladi da "preduzmu efikasne mere" kojima će se osigurati dovoljan stepen samostalnosti za tužioce i obezbediti zaštita tužilaštva od nedopustivog mešanja u njegov rad. Iz načina na koji je formulisan, može se zaključiti da je tzv. "**efektivna samostalnost**" iz stava 13. Preporuke **temeljni standard** u pogledu položaja tužilaštva. Sa druge strane, **Ustav Republike Srbije je otvorio vrata političkom uticaju na tužilaštvo** i doveo u pitanje ostvarivanje ovog standarda.

Na osnovu člana 112. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, **2008. godine** donet je **Zakon o javnom tužilaštvu** ("Službeni glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011, 101/2011, 38/2012 (Odluka Ustavnog suda), 121/2012).

Ovim zakonom se uređuje organizacija i nadležnost javnih tužilaštava, uslovi i postupak za izbor i prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, prava i dužnosti javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, vrednovanje rada javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, napredovanje i disciplinska odgovornost javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, obavljanje poslova pravosudne uprave i tužilačke uprave u javnim tužilaštvima, obezbeđivanje sredstava za rad javnih tužilaštava i druga pitanja od značaja za rad javnih tužilaštava.

Shodno odredbi člana 2. Zakona o javnom tužilaštvu „**Javno tužilaštvo je samostalni državni organ koji goni učinioce krivičnih dela i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.**” Drugim stavom ovog člana navodi se "Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu Ustava, zakona, potvrđenog međunarodnog ugovora i propisa donetog na osnovu zakona."

Članom 46. Zakona o javnom tužilaštvu navodi se: „Funkcija javnog tužioca vrši se **u javnom interesu** radi obezbeđivanja primene Ustava i zakona, **pri čemu se mora obezbediti poštovanje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda**” Stavom drugim ovog člana navodi se „Funkcija javnog tužioca mora se vršiti nepristrasno.”

Prvo moramo pokušati da razumemo taj složeni termin “javni interes”. Postoji smisao koji nam odmah pada na pamet kada se pomene “javni interes” a to je „delovanje za zajedničko dobro”.

Etimologija termina “javni” (public) interes, ili dobro (goods) – ukazuje na značenje koje se odnosi na zajedničke, univerzalno pristupačne dimenzije zajedničkog života građana, kao i na sve one stvari koje imaju opšti uticaj na interese svih ljudi, odnosno pojedinih grupa stanovništva koji se definišu kao ciljne grupe.

Pominju se različite klasifikacije javnog dobra (globalna, regionalna, nacionalna, lokalna), ili prema vrsti (prirodna globalna javna dobra, stvorena globalna javna dobra npr. znanje, ljudska prava, kulturno nasleđe i dostignuća svetske politike npr. mir, zdravlje, finansijska stabilnost, održivost, jednakost, pravda i dr.). Međutim, procesi demokratizacije, globalizacije i pluralizacije neminovno su doneli nove interese i nove aktere u domenu javnog dobra i javnog interesa, pa su neki dobili političke, ekonomske, etičke, emotivne i razne druge konotacije.

Po analogiji sa definicijom javnog dobra, javna šteta je direktna ili indirektna posledica nečijeg delanja na zdravlje, sigurnost, bezbednost, svojinska prava itd. velikog broja ljudi. Globalne javne štete su npr. iscrpljivanje resursa, povećanje zračenja i rizik od globalnog zagrevanja, zloupotreba i zlostavljanje ljudi, nepravda, nejednakost, isključenost, beda, siromaštvo, rat i posledice ratova, finansijske krize, fragmentacija tržišta, građanski sukobi, kriminal, nasilje, korupcija, poremećeni ekosistemi, socijalne napetosti itd.

Opšte je uverenje da u našem zakonodavstvu pojam javni interes nije kao koncept razvijen u nekom preciznijem i modernijem značenju, već u staroj paradigmi prema kojoj se javni interes definiše preko svojinskog stausa i bliskosti vlasti.

Odeljenje za borbu protiv korupcije RJT u Beogradu je bitna institucija jer ima centralnu ulogu u praćenju i procesuiranju slučajeva korupcije u lokalnim tužilaštvima. Iz nekih izveštaja kojima smo raspolagali može se videti da postoje odredbe koje su deo Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije i Akcionog plana, prema ovim kojima svaku odluku tužilaštva da *odustane ili obustavi gonjenje* u slučaju sa ‘elementima korupcije’ moraju da ispituju dva viša tužioca iz istog tužilaštva. Tek nakon njihovog odobrenja, odbačeni predmet se šalje RJT koji ga zatim arhivira. Ako ovi tužioci zaključče da nema dovoljno osnova za odbacivanje, predmet se vraća tužiocu koji je prvobitno nameravao da ga odbaci. U slučaju žalbe, kopija prvostepene odluke i zahtev za žalbu moraju se poslati zajedno sa drugostepenom odlukom tužilaštva. Akcionim planom je bilo predviđeno da Agencija za borbu protiv korupcije prati primenu ove odredbe. Podatke iz izveštaja kojim smo raspolagali pokušaćemo da proverimo preko Poverenika za informacije od javnog značaja u skladu sa **Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Službeni glasnik RS", br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10), koji garantuje pravo svakome da dobije informaciju koja se nalazi u posedu organa vlasti, a koja je nastala u radu ili u vezi sa radom ovih organa i koja je sadržana u nekom dokumentu**, obzirom na izjavu nekadašnje direktorke Agencije za borbu protiv korupcije da je Akcioni plan protiv korupcije zagubljen!!!

NOVI ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU

Od 1. oktobra 2013. godine prestao je da važi Zakon o krivičnom postupku iz 2001. godine, a počeo je da se primenjuje novi Zakon o krivičnom postupku, koji već ima brojne izmene i dopune („Službeni glasnik RS” br. 72/11 od 28. septembra 2011. godine, br. 101/11 od 30. decembra 2011. godine, br. 121/12 od 24. decembra 2012. godine, br.32/13 od 8. aprila 2013 i br. 45/13 od 22. maja 2013. godine). U postupcima za pojedina krivična dela, za koja je to posebnim zakonom određeno, novi Zakon o krivičnom postupku se primenjuje još od 15. januara 2012. godine.

Osnovna intencija zakonodavca kod donošenje novog ZKP-a bila je efikasnost postupka, tako što će se radnjama javnog tužioca dobar deo predmeta završiti u istražnom postupku.

Novim Zakonom napušten je sistem tzv. inkvizitorskog krivičnog postupka i prešlo se na jedan specifičan sistem adversarnog-akuzatorskog krivičnog postupka.

U adversarnom-akuzatorskom sistemu: Adversary = protivnik, Accuse = optužiti:

- tužilaštvo i odbrana iznose svoje dokaze pred sudom, u okviru provođenja dokaznog postupka;
- strane sprovode sopstvene istrage;
- sudije neutralno vode postupak i odlučuju o procesnim pitanjima i pitanjima izvođenja dokaza koja se javljaju tokom suđenju;
- u adversarnim sistemima u kojima se imenuju porote u predmetima, porota utvrđuje činjenice, dok u svim drugim predmetima, činjenice utvrđuju sudije.

U inkvizitorskom sistemu:

- državni organ sprovodi objektivnu istragu o celom predmetu;
- sudija može nadgledati istragu, te zajedno sa tužiocem i istražiteljima kreirati spis;
- postupajući sudija ima aktivnu ulogu u toku suđenja u cilju „utvrđivanja istine“; te
- sudija presuđuje o činjenicama.

Novim Zakonom se menja uloga javnog tužioca. Suštinska novina u novom Zakonu o krivičnom postupku (ZKP-u) odnosi se na **ukidanje istražnog sudije** i davanje skoro svih ovlašćenja koja je imao istražni sudija u istražnom postupku **javnom tužiocu**, koji vodi **predistražni i istražni deo krivičnog postupka**. Dakle, za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti **javni tužilac je nadležan i da sprovodi istragu**.

Tužilac dobija znatno šira ovlašćenja i od njega će po novom Zakonu zavisiti mnogo toga u celom krivičnom postupku, a naročito u istrazi. Dakle, sva ranija ovlašćenja istražnog sudije prelaze na javnog tužioca. **Sud u istražnom postupku zadržava samo kontrolnu ulogu**. Uloga sudije za prethodni postupak se svodi na zaštitu prava drugih učesnika u krivičnom postupku, ukoliko bi ona delovanjem javnog tužioca bila povređena.

Osnovni cilj novog Zakonika o krivičnom postupku je da se **UVOĐENJEM TUŽILAČKE ISTRAGE POBOLJŠA EFIKASNOST POSTUPKA**. Čini se **ipak, da se radi efikasnosti postupka dodatno ograničavaju prava odbrane**.

Kritička analiza novog Zakonika o krivičnom postupku

Najveće kritike Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) odnose se na **POLOŽAJ OŠTEĆENOG** kao mogućeg tužioca u redovnom krivičnom postupku za krivična dela za koja gonjenje preuzima javni tužilac po službenoj dužnosti, i to u delu njegovih prava prilikom **odbačaja krivične prijave**

i **odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja**, sa uporednom analizom odgovarajućih odredbi ZKP iz 2001. godine i ZKP iz 2011. godine.

Pravima lica oštećenih krivičnim delom posvećeno je više međunarodnih akata, od kojih su **najznačajnije**: Deklaracija o osnovnim principima pravde u vezi sa žrtvama kriminalnih radnji i žrtvama zloupotrebe vlasti, usvojene od strane Generalne skupštine UN od 29. novembra 1985. godine. Takođe, to je i Direktiva EU 2012/29/EU o minimalnim standardima u vezi prava, podrške i zaštite žrtava krivičnih dela. U navedenim aktima prisutno je ne samo shvatanje o nužnosti aktivnijeg učešća oštećenog u krivičnom postupku, već i o potrebi obezbeđivanja što šireg ostvarivanja prava koja mu pripadaju kao subjektu krivičnog postupka.

Prava oštećenog kao mogućeg tužioca na osnovu ZKP iz 2001. godine

Na osnovu Zakonik o krivičnom postupku iz 2001. godine oštećeni je mogao postati ovlašćeni tužilac u slučaju odbačaja krivične prijave ili odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja **bez obzira na fazu krivičnog postupka**. Time je oštećeni vršio preispitivanje odluke javnog tužioca i štitio svoj interes da se prema izvršiocu krivičnog dela primeni krivična sankcija. Ovim zakonom oštećenom je omogućeno da postane ovlašćeni, supsidijarni tužilac kako u slučaju odbačaja krivične prijave, tako i u toku odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja, **u bilo kojoj fazi postupka**.

Zakonik o krivičnom postupku iz 2001. godine navodi više prava prava oštećenog kao mogućeg tužioca u slučaju odbačaja krivične prijave i to: da bude obavešten o odbačaju krivične prijave, da bude obavešten o razlozima odbačaja krivične prijave, da bude upućen o pravu da može sam preduzeti krivično gonjenje u određenom roku i da bude poučen koje radnje može preduzeti radi ostvarivanja prava na preduzimanje krivičnog gonjenja.

Zakonodavac nije jasno propisao u kojoj formi se obaveštava oštećeni, odnosno da li će to biti u formi rešenja ili obaveštenja, dopisa, pisma. U praksi javni tužilac obaveštava oštećenog dopisom, pismom, navodeći samo zakonski tekst, bez obrazloženja koje je činjenice utvrdio i na osnovu kojih podataka (na primer: „obzirom da se u njihovim radnjama ne stiču elementi bića navedenih krivičnih dela, niti bilo kog drugog dela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti“). Ovako učinjeno obaveštenje licu koje smatra da je njegovo pravo povređeno ili ugroženo krivičnim delom samo **izaziva sumnju u pravilnost odluke javnog tužioca i otežava donošenje odluke o preduzimanju krivičnog gonjenja**. Oštećeni kao potencijalni tužilac postaje ovlašćeni tužilac, a da ne zna i nije ubeđen u razloge tužioca za nepokretanje krivičnog postupka.

U ZKP nije propisano da se rešenje o odbačaju krivične prijave dostavlja oštećenom kao mogućem tužiocu, ali nije zabranjeno da on izvrši uvid u takvo rešenje. Međutim, u praksi, oštećenom ne samo da se ne dostavlja rešenje o odbačaju, već se i ne dozvoljava uvid u to rešenje, kao ni u druge spise javnog tužioca. Oštećeni može zahtevati uvid u kopiju rešenja o odbačaju krivične prijave samo na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Zakonodavac je predvideo dužnost javnog tužioca da u slučaju odbačaja krivične prijave obavesti oštećenog i da ga uputi da može sam preduzeti gonjenje (čl. 61 ZKP) **ali nije predvideo nikakvu SANKCIJU ukoliko tužilac propusti da oštećenog obavesti o njegovim pravima i pravnom sredstvu, niti je predvideo prava koja oštećeni ima povodom propuštanja javnog tužioca**.

Potpuno i blagovremeno obaveštavanje oštećenog je od posebnog značaja, jer oštećeni može postati ovlašćeni tužilac samo preduzimanjem određenih radnji u određenim rokovima i na taj način utvrditi postojanje krivičnog dela i njegovog izvršioca.

Jedan od razloga obustave prethodnog postupka je odustanak javnog tužioca od krivičnog gonjenja. U ZKP nije propisana obaveza javnog tužioca da obavesti sud o razlozima zbog kojih odustaje od krivičnog gonjenja. Znači, istražni sudija u konkretnom slučaju i ne zna razloge zbog kojih je javni tužilac odustao od gonjenja, te o tim razlozima ne može da obavesti oštećenog kao mogućeg tužioca. Istražni sudija donosi rešenje o obustavi istrage zbog odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja. Rešenje o obustavi se ne dostavlja oštećenom kao mogućem tužiocu, već se samo obaveštava o odustanku javnog tužioca.

Već smo naglasili da je javni tužilac u slučaju odbačaja krivične prijave dužan da o razlozima takve odluke obavesti oštećenog, te njegovo pravo da zna razloge odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja, u ovoj fazi postupka, nije ništa manje od prava da zna razloge prilikom odbačaja krivične prijave.

Javni tužilac ima pravo da do završetka glavnog pretresa, pa i u završnoj reči odustane od optužnice. Konačni predlog tužioca ne mora biti obrazložen.

Javni tužilac ima pravo da odustane od optužnice čak i na pretresu pred drugostepenim sudom. Ovakvo rešenje nailazi na brojne kritike i smatra se neispravnim, jer se na pretresu pred drugostepenim sudom uopšte ne raspravlja o optužnici. Ovlašćenje tužioca da u ovoj fazi postupka odustane od optužnice znači ustvari ovlašćenje da raspolaze materijalnim zahtevom države. To je raspolaganje sa izrečenom kaznom, odnosno njeno opraštanje, što tužiocu ne pripada.

Moguće je da oštećeni nije prisustvovao raspravi pred drugostepenim sudom, jer nije uredno pozvan ili je bio uredno pozvan, ali iz opravdanih razloga nije mogao doći. U tom slučaju drugostepeni sud donosi odbijajuću presudu, a prava oštećenog su ista kao da je prvostepeni sud doneo takvu presudu.

Prava oštećenog kao mogućeg tužioca na osnovu novog ZKP iz 2011. godine

Novim Zakonikom o krivičnom postupku, koji je stupio na snagu 6. oktobra 2011. godine, a čija primena je odložena do 1. oktobra 2013. godine, u pogledu odbačaja krivične prijave izričito je propisano da se krivična prijava u redovnom krivičnom postupku odbacuje rešenjem (čl. 284 ZKP), ali nije propisano da se to rešenje dostavlja oštećenom.

Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti (čl. 284. st. 3 ZKP)

Za krivična dela za koja je zaprećeno do tri godine zatvora tužilac može odbaciti krivičnu prijavu bez prava oštećenog na prigovor u smislu čl. 51 ako je okrivljeni nadoknadio štetu, a tužilac oceni da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.

Novim Zakonikom o krivičnom postupku, oštećenom je omogućeno da postane ovlašćeni tužilac samo u slučaju odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja nakon potvrđivanja optužnice, dok u slučaju nepreduzimanja krivičnog gonjenja uopšte ili odustanka u fazi pre potvrđivanja optužnice, **OŠTEĆENI TO PRAVO NEMA.**

PRAVO NA PREUZIMANJE KRIVIČNOG GONJENJA - SAMO POSLE OPTUŽNICE. Ovim Zakonom umesto da se unapredi položaj oštećenog i tako pojača nadzor za utvrđivanje istine

u pogledu krivičnog dela i njegovog izvršioca, pravo oštećenog da postane ovlašćeni tužilac se ograničava.

Naime, članom 51. ZKP propisano je da ako javni tužilac, za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti odbaci krivičnu prijavu, dužan je da u roku od osam dana obavesti oštećenog i da ga pouči da **može da podnese prigovor neposredno višem javnom tužiocu**. Stavom 2 istog člana, propisano je da oštećeni ima pravo da podnese prigovor u roku od osam dana od dana kada je primio obaveštenje i pouku iz člana 1. ovog člana, odnosno u roku od tri meseca ako nije obavešten.

Umesto prava na preduzimanje krivičnog gonjenja, oštećeni kao mogući tužilac (u istim rokovima koji po ZKP iz 2001. godine važe za preduzimanje krivičnog gonjenja) ima pravo da odluku javnog tužioca preispita podnošenjem **prigovora**. Neposredno viši javni tužilac može prigovor odbiti ili usvojiti. Odluku je dužan da donese u roku od 15 dana od dana prijema prigovora. Međutim, ukoliko prigovor usvoji, gonjenje je dužan da preduzme javni tužilac, a ne oštećeni kao mogući tužilac. Neposredno viši javni tužilac u tom slučaju donosi rešenje kojim izdaje obavezno uputstvo nadležnom javnom tužiocu da preduzme gonjenje. **Ukoliko neposredno viši javni tužilac odbije prigovor, oštećeni kao mogući tužilac definitivno gubi pravo na preispitivanje odluke javnog tužioca i na gonjenje lica za koje smatra da je učinio krivično delo. Na takvu odluku nema pravo žalbe ni prigovora.**

Javni tužilac može odustati od krivičnog gonjenja u toku istrage. U tom slučaju, javni tužilac donosi naredbu o obustavi istrage (čl. 308 ZKP), ali je ne dostavlja oštećenom već ga o odustanku, odnosno obustavi istrage obaveštava. Prava oštećenog u tom slučaju izjednačena su sa pravima koja oštećeni ima u slučaju odbačaja krivične prijave.

Javni tužilac može odustati od optužbe pre početka glavnog pretresa. Članom 361. ZKP propisano je da ako tužilac odustane od optužbe pre početka glavnog pretresa, predsednik veća će o tome obavestiti sva lica koja su bila pozvana na glavni pretres i rešenjem obustaviti krivični postupak i dostaviti ga strankama, braniocu i oštećenom. **Osим obaveze suda da oštećenom dostavi rešenje o obustavi krivičnog postupka zbog odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja, nije propisano da li oštećeni u ovom slučaju ima pravo žalbe na navedeno rešenje, odnosno da li ima pravo da preispituje odluku javnog tužioca ili pravo da nastavi krivično gonjenje i na koji način?**

Ako javni tužilac odustane od optužnice nakon njenog potvrđivanja, članom 52. ZKP propisano je da oštećeni ima pravo da preuzme krivično gonjenje. Isto pravo oštećeni ima i u slučaju odustanka javnog tužioca od optužbe na pretresu pred drugostepenim sudom.

Pravo da postane ovlašćeni tužilac značajno je jer oštećeni preuzima odn. nastavlja krivično gonjenje koje ima za cilj utvrđivanje istine o učiniocu i krivičnom delu, sa postizanjem cilja primene državne sankcije prema izvršiocu tog dela, koji je ne samo državni već i interes lica koja su oštećena krivičnim delom. Ipak, ako kažnjavanje učinilaca krivičnih dela predstavlja obavezu države, na osnovu modela ljudskih prava i sistema krivičnog pravosuđa, sa ciljem zaštite prava pojedinaca oštećenih krivičnim delom, onda se opravdano može postaviti pitanje zašto javni tužilac odbacuje krivičnu prijavu ili odustaje od optužbe i kojim se državnim interesima rukovodi kada donosi takvu odluku.

Radi zaštite prava oštećenog kao mogućeg tužioca, trebalo bi izričito propisati da se krivična prijava odbacuje **OBRAZLOŽENIM REŠENJEM I DA SE OŠTEĆENOM DOSTAVLJA**

REŠENJE O ODBAČAJU KRIVIČNE PRIJAVE. Oštećeni bi time bio obavešten da je krivična prijava odbačena i saznao bi razloge odbačaja kojima se rukovodio javni tužilac bez ikakvog prepričavanja i skraćivanja. Naročito je opravdano predvideti da oštećeni ima pravo na **RAZGLEĐANJE** i prepisivanje spisa javnog tužioca. U samom rešenju trebale bi biti navedene i **POUKE** o pravima oštećenog. **Takvo postupanje javnog tužioca bilo bi efikasnije i transparentnije!**

Takođe je nužno produžiti objektivni rok od tri meseca. Dužim rokom pružila bi se veća mogućnost oštećenom, koji iz određenih razloga nije mogao da prati rad javnog tužioca po prijavi, da preduzme krivično gonjenje, naročito jer oštećeni usled propusta ovog roka gubi to pravo, bez obzira kada je i da li je primio obaveštenje o tome (član 52. ZKP „Oštećeni je dužan da se odmah ili u roku od osam dana od dana kada je primio obaveštenje i pouku iz stava 1. ovog člana izjasni da li hoće da preuzme krivično gonjenje i zastupa optužbu, a ako nije obavešten - u roku od tri meseca od dana kada je javni tužilac izjavio da odustaje od optužbe.” - kako to pouzdano utvrditi?!).

Nejasan je kriterijum na osnovu koga je zakonodavac u različitim fazama postupka POVODOM ISTE ODLUKE JAVNOG TUŽIOCA oštećenom dao RAZLIČITA PRAVA, odnosno uskratio oštećenom pravo na preduzimanje krivičnog postupka u situacijama u kojima je to pravo do sada imao.

Ovakvo uskraćivanje prava oštećenog na pružimanje krivičnog gonjenja podseća na odredbe ZKP Nemačke. Međutim, oštećeni na osnovu ZKP Nemačke ima pravo žalbe na odluku neposredno višeg tužioca povodom njegovog prigovora višem sudu, a ne kao što je to u našem pravu, gde je odluka neposredno višeg javnog tužioca po prigovoru oštećenog **KONAČNA** i **NE POSTOJI SUDSKA KONTROLA TAKVE ODLUKE**. Jedina predviđena kontrola takve odluke javnog tužioca jeste od strane **nadređenog javnog tužioca**, koji i inače ima hijerarhijsku vlast prema nižem javnom tužiocu i obavezu kontrole njegovog rada. Malo je verovatno da će nadređeni javni tužilac nepristrasno prispitivati odluke nižeg tužioca, kako bi time posredno priznao svoj propust u vršenju hijerarhijskog nadzora. I to je u pitanju **NEPOSREDNO VIŠI**, a **NE NAJVIŠI JAVNI TUŽILAC** (Republički javni tužilac). **Ovakva legislativa bi mogla dovesti do znatnog uvećanja broja pogrešnih procena, pa čak i zloupotreba od strane javnih tužilaca.**

Zaključak: Oštećeni u novom Zakoniku o krivičnom postupku ima daleko **MANJE PRAVA** nego što je imao po ZKP iz 2001. godine. Izostanak kontrole od strane oštećenog, kroz mogućnost preuzimanja i nastavljanja krivičnog gonjenja u svojstvu supsidijarnog tužioca, može doprineti većoj samovolji javnog tužioca, kontrola od strane nadređenog javnog tužioca može biti pristrasna, a nedostatak sudske kontrole na odluke javnog tužioca otvara pitanje položaja javnog tužioca, naročito u zalaganju za drugačije uređenje uloge javnog tužioca u krivičnom postupku, odnosno u postupki istrage. **Sve navedeno ukazuje da se promene u krivično procesnom zakonodavstvu Srbije kreću ka smanjivanju kruga prava oštećenog u krivičnom postupku, što je u suprotnosti sa zalaganjima u svremenoj krivično-procesnoj nauci i u suprotnosti sa međunarodnim pravom.**

Efikasnost na štetu odbrane

Okrivljeni više nema pravo da prilikom hapšenja bude poučen da nije dužan ništa da izjavi, da sve što izjavi može biti korišćeno kao dokaz, kao i da ima pravo da bude saslušan u prisustvu branioca koga sam izabere. **On se o ovim pravima poučava tek pre prvog saslušanja.**

Okrivljeni više nema pravo da pre prvog saslušanja bude obavešten o dokazima koji ga terete. **Od njega se očekuje da iznese odbranu i koristi svoje pravo da se izjasni o dokazima koji ga terete, bez prethodnog saznanja o kojim dokazima je reč.**

Mogućnost saslušanja okrivljenog u odsustvu branioca (čl. 85. st. 4)

Ako je branilac uredno obavešten, a ne postoji mogućnost da okrivljeni uzme drugog branioca ili ako okrivljeni nakon pouke na branioca ne obezbedi branioca u roku od 24 časa od časa pouke, tužilac može saslušati okrivljenog i u slučaju opravdanih razloga izostanka branioca.

Braniocu po službenoj dužnosti isplaćuju se samo nužni izdaci (čl. 261.)

Braniocu po službenoj dužnosti se iz sredstava organa postupka isplaćuju samo nužni izdaci, dok se nagrada naplaćuje kasnije od lica koje je dužno da je naknadi, sa svim rizicima koje to nosi.

Braniocima u Srbiji se godinama ne isplaćuju naknade za službene odbrane po sudovima. Ukupna dugovanja advokatima za službene odbrane iznose 1,18 milijardi dinara, ili oko 10,5 miliona evra. Poslednje naknade su izmirene za 2009. i 2010. godinu. Sa novim ZKP verovatno neće ni biti branilaca po službenoj dužnosti.

Priznanje više ne mora da bude potkerpljeno dokazima (čl. 88.)

Dovoljno je da priznanje nije u suprotnosti sa drugim dokazima, što će povećati broj presuda koje se zasnivaju isključivo na „golim priznanjima“ – čiju autentičnost nije moguće proveriti.

Nije potrebno prisustvo branioca kod prepoznavanja u istrazi (čl. 100.)

Do sada branilac nije bio potreban kod prepoznavanja u policiji, a sada nije potreban ni u istrazi.

Prepoznavanje preko fotografije i prepoznavanje preko glasa (čl. 90.)

Kod ovih prepoznavanja nisu definisane formalne pretpostavke i uslovi pod kojima se obavljaju, što će povećati broj prepoznavanja sumnjivog kvaliteta – čiju pouzdanost nije moguće proveriti.

Odbrana više okrivljenih predstavlja izuzetak (čl. 73. st. 3 i čl. 78. st. 1 i 2)

Ustanovljeno je diskreciono pravo organa postupka da dozvoli odbranu više okrivljenih od strane advokata, samo ako proceni da to ne bi štetilo interesima odbrane.

Istraga se pokreće naredbom tužioca kada postoje osnovi sumnje

Protiv naredbe o sprovođenju istrage ne postoji pravni lek, a nakon donošenja naredbe tužilac je ne mora dostaviti okrivljenom, već je dužan da to učini tek kada namerava da preduzme prvu radnju u istrazi kojoj okrivljeni i branilac mogu prisustvovati. Tužilac bez prisustva odbrane može saslušati zatečenog očevica (čl. 290.), osetljivog svedoka (čl. 300. st. 2), ili bilo kojeg svedoka – ako pribavi odobrenje sudije za prethodni postupak ili istragu pokrene protiv NN učinioca, pa ga naknadno identifikuje (čl. 300. st. 6), što mu omogućava da osmisli strategiju u pogledu redosleda preduzimanja dokaznih radnji kako bi istragu što duže vodio bez ikakvog učešća odbrane. U uslovima tajne istrage logično je da saslušanje osumnjičenog bude među poslednjim radnjama.

Pravo branioca da prisustvuje dokaznim radnjama (čl. 300.)

Tužilac je dužan da braniocu uputi poziv, a ne da dostavi poziv za saslušanje osumnjičenog i ispitivanje svedoka i veštaka, pri čemu je već zauzet stav Republičkog javnog tužilaštva i postoji praksa u TOK prema kojoj saslušanje okrivljenog ne mogu prisustvovati branioci saokrivljenih. Postoji mogućnost za saslušanje svedoka bez prisustva branioca, na osnovu diskrecione procene tužioca za organizovani kriminal da prisustvo branioca može uticati na svedoka (čl. 300. st. 2) i

mogućnost za saslušanje svedoka bez prisustva branioca na osnovu prethodnog odobrenja sudije za prethodni postupak u slučajevima kada branilac nije uredno pozvan (čl. 300.st.6).

Pravo branioca da prikuplja dokaze u svoju korist (čl. 301.)

Pravo branioca da prikuplja dokaze nije uređeno na delotvoran način zbog toga što ne sme da kontaktira sa licima koja su već ispitali policija ili tužilac, i što pretpostavlja saglasnost lica od kojeg se izjava uzima ili predmet pribavlja, a ne predviđa mogućnost sudskog naloga za predaju predmeta ili sudske novčane kazne za odbijanje davanja iskaza (tzv. ometanje pravde).

Obaveza branioca da sa prikupljenim dokazima upozna tužioca (čl. 303.)

Branilac je dužan da tužioca obavesti odmah po prikupljanju dokaza, kao i da mu pre završetka istrage omogući uvid u prikupljene dokaze.

Sporazum o priznanju krivičnog dela-do izjašnjenja na pretresu

Ovakvo rešenje dovodi u neravnopravan položaj okrivljene koji se prvi izjašnjavaju u odnosu na saokrivljene, koji nakon njihovog izjašnjenja mogu zaključiti sporazum o priznanju (čl. 313.).

Sporazum o svedočenju okrivljenog i osuđenog-do kraja pretresa

Ovo rešenje ostavlja kao trajnu varijabilu korpus dokaza koji protiv nekog okrivljenog postoje. Nigde nije propisano da su potrebni i drugi dokazi koji potkrepljuju ovakve sporazume (čl. 327.).

Predsednik veća može u svakom momentu da postavi pitanje (čl. 398. st. 6)

Predsednik veća može uvek da postavi pitanje koje doprinosi potpunijem i jasnijem odgovoru na pitanje koji su već postavili drugi procesni učesnici. Ovo obesmišljava strategiju unakrsnog ispitivanja čija je suština u redosledu pitanja koja jedna iz drugih proizlaze, koji sudija ne treba da remeti svojim pojašnjenjima pitanja, već je dovoljno da ima pravo da odbije svako pitanje za koje proceni da je postavljeno na način koji nije dozvoljen. Ne postoji pravo na prigovor nedopuštenosti pitanja. Branilac ima samo pravo da unese primedbu na kraju zapisnika, koja nije dovoljno delotvoran procesni instrument, jer ne može da predupredi povredu pravila.

Mogućnost unakrsnog ispitivanja svedoka, ali ne i okrivljenih (čl. 98.)

Sugestivna pitanja dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja svedoka na glavnom pretresu, ali nisu dopuštena kod saslušanja okrivljenog, tako da u slučaju kad jedan okrivljeni tereti drugog ne postoji mogućnost unakrsnog ispitivanja.

Tonsko snimanje samo za krivična dela organizovanog kriminala

Unakrsnim ispitivanjem moguće je postići svrhu samo u uslovima tonskog ili stenogramskog zapisa, jer svako parafraziranje pitanja ili odgovora obesmišljava suštinu ovog instituta (čl. 236.).

Proširena mogućnost čitanja zapisnika o iskazima saoptuženih (čl. 406.)

U slučaju razdvajanja krivičnog postupka prema saoptuženom ili pravnosnažne osude saučesnika u drugom krivičnom postupku, on se ne sasluša kao svedok, već se sud upoznaje sa sadržinom zapisnika o njegovom iskazu iz drugog postupka. Dakle, nije moguće ispitati ovo lice neposredno.

Značajna novina kod donošenja presude je izostanak obrazloženja. Pismeno izrađena presuda ne mora da sadrži obrazloženje ako je presuda kojom je optuženom izrečena kazna zatvora u trajanju do tri godine, novčana kazna, kazna rada u javnom interesu, uslovna osuda ili sudska opomena zasnovana na priznanju optuženog koje je verodostojno. Takođe, obrazloženje može da izostane i u slučaju da stranke i oštećeni koji ima pravo na žalbu nisu odmah po objavljivanju presude zahtevali da im se dostavi pismeno izrađena presuda koja sadrži obrazloženje.

Promene od značaja za pravnu sigurnost građana:

Proširena mogućnost pretresa bez naredbe i u odsustvu svedoka

Policija može ući u stan i izvršiti pretres bez pismene sudske naredbe i bez prisustva svedoka „radi neposrednog hapšenja učinioca krivičnog dela“ (**čl. 158. st. 1 tač. 3**). Ovaj razlog je postavljen znatno šire od ranijeg „radi hapšenja odbeglog učinioca koji je zatečen pri izvršenju krivičnog dela“ (primedba: za zakonitost pretresa će biti dovoljno da se u stanu pronađe ili pokuša pronaći bilo šta). Policija može izvršiti pretres stana i u odsustvu držaoca i bez prisustva svedoka (**čl. 156. st. 3**), što će u praksi postati pravilo, u kom slučaju okolnosti pretresa ne mogu biti predmet kritičke ocene.

Mogućnost pribavljanja komunikacije bez sudskog naloga (čl. 286. st. 3)

Sve izveštaje o dolazno-odlaznoj komunikaciji i baznim stanicama pribavlja policija na osnovu naloga javnog tužioca, bez ikakve sudske naredbe. (**kritički osvrt**: ovo rešenje nije u skladu sa sudskom praksom ECHR u Strazburu, prema kojoj ovi izveštaji predstavljaju komunikaciju koju pribavlja samo sud)

Mogućnost proširenja nadzora uz naknadno odobrenje suda (čl. 169.)

Policija može samostalno proširiti nadzor komunikacije i obavestiti tužioca koji predlaže sudiji da naknadno odobri proširenje nadzora. (**kritički osvrt**: pri čemu je materijal u međuvremenu zakonito pribavljen)

Uništavanje prikupljenog materijala i obaveštavanje lica (čl. 163.)

Propisano je da će se prikupljeni materijal uništiti ukoliko tužilac ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci od dana kada se upoznao sa materijalom, a ne od dana kada mu je dostavljen, kao i da o uništenju materijala sudija može obavestiti lice, ali ne mora to učiniti.

Proširena mogućnost uredne lične dostave (čl. 243.)

Propisana je obaveza punoletnog člana domaćinstva da primi pismeno i mogućnost dostavljanja pismena posredstvom portira, komšije ili predsednika kućnog saveta – ako oni na to pristanu, kao i ostavljanje obaveštenja o isticanju pismena na oglasnoj tabli ili internet stranici suda – što se ima smatrati urednom dostavom (**kritički osvrt**: ovakvo rešenje umanjice značaj svih prava kojima prethodi dostava)

ZAKLJUČAK: Zakonik o krivičnom postupku bi trebalo da predstavlja sistem instituta koji efikasnost borbe protiv kriminala neće pretpostavljati zaštiti ljudskih prava i sloboda. Novi ZKP uvodi koncept tužilačke istrage uz izostavljanje ili ograničavanje onih prava odbrane koja bi trebalo da predstavljaju **protivtežu uvećanim ovlašćenjima tužioca**. Na ovaj način poremećen je odnos snaga u postupku, **a tužiocu i braniocu data su nejednaka prava**.

Očigledno je da novi ZKP ne obezbeđuje jednakost oružja i uslove za fer i pravično suđenje i da kao takav predstavlja problem za građane, advokate i civilno društvo. Njihov osnovni zahtev treba da bude da se preciznim i potpunim normama na jasan način propišu prava i obaveze stranaka u postupku, ali i da se predvide delotvorni procesni instrumenti i mehanizmi za njihovu realizaciju i zaštitu – **uz dosledno poštovanje principa jednakosti**. Samo konstruktivnim pristupom oni mogu izbeći dodeljenu ulogu nemog posmatrača u kojoj se nažalost isuviše često nalaze.

PRIMEDBA: Novim Zakonikom o krivičnom postupku NISU regulisana prava i obim zaštite fizičkih lica – građana koji prijavljuju krivična dela ili čine njihovo razotkrivanje u javnom

interesu. Sadašnja zaštita je ograničenog obima. Treba precizno definisati lica koja uživaju zaštitu, obim zaštite, slučajeve u kojima se zaštita daje, sankcije za one koji sprovode odmazdu, nadoknadu štete, nagrađivanje uzbunjivača, i dr. te je nužno **donošenje posebnog zakona koji bi se bavio pravima i zaštitom lica koja prijavljuju ili čine razotkrivanje kriminala, u javnom interesu.**

Dosadašnja zaštita uzbunjivača regulisana je Zakonom o državnim službenicima, Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije i Pravilnikom o zaštiti lica koje prijavi sumnju na korupciju iz 2011. godine.

SPORNA PRIVATIZACIJA, UDRUŽENJA RADNIKA I BORBA PROTIV KORUPCIJE

ZAKON O PRIVATIZACIJI donet je 27. juna 2001. godine ("Službeni glasnik RS" br. 38/2001, 18/2003, 45/2005, 123/2007, 30/2010, 93/2012, 119/2012) **u uslovima potpuno neadekvatnog normativno-pravnog okvira u kome nije bilo propisa koji se odnose na pravilnu procenu i razgraničenje državne, društvene i zadružne imovine.**

Zakon o javnoj svojini koji se odnosi na prirodna bogatstva, dobra od opšteg interesa i dobra u opštoj upotrebi, za koja je zakonom utvrđeno da su u javnoj svojini, stvari koje koriste organi i organizacije Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, ustanove, javne agencije i druge organizacije čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave i druge stvari koje su, u skladu sa zakonom, u javnoj svojini, donet je **10 godina nakon što je država pristupila privatizaciji**, dana 26. septembra 2011. godine ("Službeni glasnik RS", br. 72/2011), a istog dana donet je i **Zakon o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju** ("Službeni glasnik RS", br. 72/2011) kojim zakonom su uređeni uslovi, način i postupak vraćanja oduzete imovine i obeštećenja za oduzetu imovinu, koja je na teritoriji Republike Srbije primenom propisa o agrarnoj reformi, nacionalizaciji, sekvestraciji, kao i drugih propisa, na osnovu akata o podržavljenju, posle 9. marta 1945. godine oduzeta od fizičkih i određenih pravnih lica i prenesena u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu, a primenjuje i na vraćanje imovine čije je oduzimanje posledica Holokausta na teritoriji koja danas čini teritoriju Republike Srbije.

Osnivni razlog za kupoprodaju kapitala subjekta privatizacije bilo je **GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE NA ATRAKTIVNIM LOKACIJAMA**. Kupoprodajna cena plaćena za pribavljanje kapitala privrednog društva u postupku privatizacije, stečaja ili izvršenja **NIJE BILA cena za pribavljanje sticanja prava korišćenja građevinskog zemljišta**. Pravo korišćenja zemljišta u privatizaciji nije procenjivano, jer to pravo nije pravo svojine i ne sadrži u sebi pravo raspolaganja. Navedeno pravo korišćenja država, kao vlasnik, mogla je da oduzme i da isto da na korišćenje drugom licu u smislu člana 8. Zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije.

Ovako neregulisan status je onemogućio mnoge ozbiljne investitore, koji su znali da u kupovinu nije ušla svojina i da je nejasno kada i na koji način će država regulisati pitanje javne svojine. U kupovine su ulazili **samo privilegovani investitori**, koji su **unapred znali da mogu izvršiti uticaj na vlast da se pravo korišćenja pretvori u vlasništvo i da im se pokloni vlasništvo nad zemljištem**, a sve pod firmom zaštite investitora.

STUDIJA SLUČAJA „TRUDBENIK GRANJA“

U toku rada na projektu pružena je pravna pomoć Udruženju koje su osnovali nekadašnji radnici Građevinskog preduzeća „TRUDBENIK GRADNJA“ DOO iz Beograda, ul. Pančevački put br. 56, koje je sada u stečaju. Stečajni postupak se i dalje vodi kod Privrednog suda u Beogradu pod br. 36-St. 2351/2011.

Osnivač GP „TRUDBENIK GRADNJA“ DOO je bilo Preduzeće za projektovanje i građenje „**KMG TRUDBENIK“ AD iz Beograda**, koje je osnovano 1947. godine, pod nazivom Građevinsko preduzeće „Trudbenik“ Beograd. Po rešenju Vlade Republike Srbije br. 324 od 28. novembra 1951. godine promenilo je naziv u „KMG Trudbenik“. Preduzeće je svoje poslovne aktivnosti obavljalo i pod nazivom Radna organizacija za projektovanje i izvođenje građevinskih radova „KMG Trudbenik“ od 9. decembra 1978. godine do 8. januara 1990. godine, a nakon toga kao Preduzeće za projektovanje i građenje „KMG Trudbenik“ Beograd. **Kao akcionarsko društvo Preduzeće je registrovano na osnovu upisa u Trgovinskom sudu, pod brojem registarskog uloška 1-692-00 od 31. decembra 1993. godine** po usvajanju Zakona o pretvaranju društvene svojine u druge oblike svojine iz 1991. godine, a od 2005. godine je prevedeno u registar privrednih subjekata kod Agencije za privredne registre na osnovu rešenja Broj: 5564/2005 od 7. jula 2005. godine, sa matičnim brojem: 07016611.

Prema navedenom izvodu o registraciji privrednog subjekta kod Agencije za privredne registre upisan je kapital „KMG TRUDBENIK“ AD od 78.201.582 dinara, a **vlasnička struktura** je bila sledeća: iznos od 78.180.297 dinara je bio registrovan kao **DRUŠTVENI KAPITAL OD 99,97%**, a udeo od 21.284 dinara je bio **AKCIJSKI KAPITAL OD 0,03%**.

Preduzeće se u to vreme uspešno bavilo projektovanjem, nadzorom, opremanjem, inženjeringom, rekonstrukcijom i revitalizacijom svih vrsta objekata. Uspelo je da realizuje veliki broj ekskluzivnih objekata u Beogradu, kao što su: Biznis centar Genex, Sava Centar, Hotel Internacional, Aerodrom Beograd, Narodno pozorište, Hram Svetog Save, Klinički centar, Palata progres, zgrada Narodne banke i mnoge druge. Poslovalo je uspešno i u inostranstvu izgradnjom objekata: Kliničkog centra Ukrajine, hotela „Sojuz“ i „Troick“, „Sber banke“, „Nove opera“, hotela „Jalta“, proizvodne hale za automobilsku industriju „Škoda“, stambenih blokova Karsfeld i Giesing u Nemačkoj, namenskih objekata posebnog karaktera u Iraku i td.

Sa početkom privatizacije započeo je i postupak formiranja zavisnih preduzeća, koja su imala pravnu formu **društava sa ograničenom odgovornošću** i to: prvo, je osnovano 21. decembra 1993. godine pod nazivom Fabrika građevinskog materijala (FGM) Trudbenik d.o.o. Ub, u kojoj je matično preduzeće imalo 51% kapitala, drugo je bilo Fabrika betona „Betonjerka“ d.o.o., osnovano 25. jula 1996. godine, u kome je matično preduzeće imalo 100% kapitala i treće, Građevinsko preduzeće „TRUDBENIK GRADNJA“ d.o.o, osnovano 30. juna 2003. godine. U preduzeće „TRUDBENIK GRADNJA“ uneta je kao osnivački kapital i celokupna imovina ranije osnovanog zavisnog preduzeća Fabrika betona „Betonjerka“ d.o.o. Beograd.

Nakon formiranja označenih zavisnih preduzeća i prenosa imovine, tehnička opremljenost i proizvodni potencijali matičnog preduzeća „KMG Trudbenik“ su bili svedeni na minimum. Matično preduzeće „KMG TRUDBENIK“ je skoro u potpunosti prestalo da obavlja osnovnu delatnost, a prihode je imalo samo od zakupa dela zgrade u Bulevaru kralja Aleksandra. Ostalo je bez imovine i prezaduženo. U isto vreme, prema podacima Agencije za privredne registre GP „TRUDBENIK GRADNJA“ je 2005. godine imala registrovan ukupni kapital od **26.904.163,79 USD**. Iste 2005. godine GP „TRUDBENIK GRADNJA“ zapošljavalo je 630 radnika.

Agencija za privatizaciju je svojom odlukom broj P-07/05-OD od 28. januara 2005. godine pokrenula postupak restrukturiranja „KMG TRUDBENIK“ AD. Restrukturiranje je pre svega podrazumevalo **finansijsko restrukturiranje**, jer je na osnovu primljenih prijavi potraživanja od 4.02.2005 godine i prijavi potraživanja radi otpusta, ukupno prijavljeno potraživanje „KMG TRUDBENIK“ iznosilo 9.837.351.399 dinara ili **124.704.968 EUR**, od čega su DRŽAVNI POVERIOCI potraživali 8.308.096.883. dinara ili **105.319.096. EUR**, KOMERCIJALNI poverioci su potraživali 1.200.012.209. dinara ili **15.212.172 EUR** a ZASPOSLENI su potraživali 329.242.306. dinara ili **4.173.700 EUR**. Preduslov za otpust potraživanja prema poveriocima koji su potpisali zapisnik o otpustu duga je bila privatizacija. Prva mera finansijskog restrukturiranja je podrazumevala prodaju udela u zavisnim preduzećima.

Rešenjem o prihvatanju programa restrukturiranja Agencija za privatizaciju je dala saglasnost za prodaju udela koji „KMG TRUDBENIK“ ima u „TRUDBENIK GRADNJI“, a Revizorska kuća „Deloitte“ je procenila 100% udeo u „TRUDBENIK GRADNJI“ na **12.539.000,00 EUR** na dan 31. decembra 2005. godine. Matično preduzeće „KMG TRUDBENIK“ je Agenciji za privatizaciju dalo ovlašćenje da u njegovo ime i za njegov račun sprovede postupak prodaje 100% udela u „TRUDBENIK GRADNJI“. Aukcijska prodaja je obavljena 21. marta 2008. godine. Udeo je kupilo Društvo za građevinarstvo, transport i usluge „**MONTERRA“ DOO** iz Beograda, **po početnoj ceni od 580.000.000,00 dinara što je polovina od procenjene vrednosti.**

Kupac je Ugovorom preuzeo obaveze: da plati kupoprodajnu cenu u roku od osam dana, da će postupati u skladu sa važećim Kolektivnim ugovorom Preduzeća i da neće vršiti otpuštanje zaposlenih u periodu od tri godine od dana zaključenja Ugovora, s tim da se ova obaveza može osloboditi ako radniku isplati otpremninu u visini od najmanje 200 EUR po godini staža, odnosno prosečne bruto zarade za pospednjih šest meseci; da će održati kontinuitet poslovanja u periodu od pet godina.

Međutim, ubrzo je usledilo grubo kršenje odredbi Ugovora koje se odnose na zabranu otpuštanja radnika i obavezu održavanja kontinuiteta poslovanja. Ni jednom otpuštenom radniku nije isplaćena otpremnina na način predviđen Ugovorom. U martu 2008. godine, kada je izvršena prodaja udela, u „Trudbenik gradnji“ je bilo zaposleno 497 radnika. U septembru 2009. godine, u preduzeću je ostalo svega 147 zaposlenih. Uprava „Trudbenik gradnje“ je samo u jednom danu uručila 45 otkaza zaposlenima koji su učestvovali u štrajku, među kojima je svih devet članova Štrajkačkog odbora.

Pored toga, kupac je ubrzo otuđio značajnu imovinu „Trudbenik gradnje“ u Smederevu (celokupna imovina nekadašnje „Trudbenikove“ Fabrike stolarije u Smederevu, preneti je kao osnivački kapital u novo preduzeće „Trudmont“ doo Smederevo, čiji je vlasnik „Monterra“) i Beogradu (Betonjerka „Sava“ na Savskom nasipu), što je uz drastično smanjenje radne snage jasno ukazivalo da Kupac neće očuvati preduzeće i nastaviti delatnost. Međutim, predstavnici Agencije za privatizaciju su odbili da izvrše zakonom propisanu obavezu kontrole postupka privatizacije.

Savet za borbu protiv korupcije je svojim izveštajima i predstavkama blagovreneno ukazivao na zloupotrebe i apelovao da je veoma važno da Vlada Republike Srbije i Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja preduzmu mere iz svoje nadležnosti kako bi se uspostavilo zakonito stanje u ovoj privatizaciji, kao i da sa posebnom pažnjom razmotre i brojne druge javnosti poznate slučajeve gde je izostanak kontrole izvršavanja ugovornih obaveza u privatizaciji doveo do propasti preduzeća i pričinio veliku štetu zaposlenima, kao i da ovakvi primeri, kojih na žalost ima mnogo, stvaraju utisak u javnosti da se privatizacijom zapravo omogućava moćnim pojedincima da

pod vrlo povoljnim uslovima dođu do atraktivnih nekretnina, što nije u skladu sa postupkom privatizacije kakav je predviđen Zakonom.

Nakon dostavljanja Izveštaja Saveta, Agencija za privatizaciju je sprovedla kontrolu poštovanja ugovora o kupoprodaji „Trudbenik gradnje“, i u Izveštaju o sprovedenoj kontroli od 26. novembra 2009. godine, potvrdila navode Sindikata „Nezavisnost“.

Agencija je u postupku kontrole utvrdila:

- Da je kontinuitet poslovanja „Trudbenik gradnje“ za 65,58% manji u odnosu na period pre privatizacije, da su ukupne obaveze povećane za 40%, da je račun preduzeća u neprekidnoj blokadi od 17. marta 2009. godine, sa iznosom blokade od 219.063.134,90 dinara na dan 25. novembra kada je Agencija završila svoj Izveštaj i
- Da novi Pojedinačni kolektivni ugovor nije zaključen, a da postojeći Pravilnik o radu predviđa manja prava zaposlenih u odnosu na Pojedinačni kolektivni ugovor koji je važio u trenutku privatizacije

Agencija za privatizaciju nije preduzela nikakve mere povodom otuđenja imovine „Trudbenik gradnje“ u Smederevu i Betonjerke „Sava“. Ukoliko za Agenciju ovakvo postupanje kupca nije sporno, nameće se pitanje zašto onda sama Agencija u postupku restrukturiranja nije otpustila većinu radnika „Trudbenik gradnje“ i prodala preduzeće u delovima, onako kao što to sada čini „Monterra“, i na taj način ostvari mnogo veći prihod budžetu nego što je to bio slučaj u prodaji preduzeća sa obavezom obezbeđivanja kontinuiteta poslovanja i zabranom otpuštanja radnika po osnovu tehnološkog viška. Jasno je da su ove odredbe unete u ugovor kako bi se omogućila prodaja preduzeća po ceni dvostruko nižoj od procenjene vrednosti, a ne radi očuvanja proizvodnje i radnih mesta, jer Kupac ne samo što nije postupio u skladu sa navedenim odredbama Ugovora, već je otuđenjem poslovnih kapaciteta onemogućio izvršenje Ugovora, koji ga obavezuje da radno angažuje zaposlene u preduzeću, na šta Agencija uopšte nije reagovala.

Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja je tek 25. juna 2010. godine dopisom Broj 014-07-00-00047/2010-01 odgovorilo Savetu da u predmetnom ugovoru nije sadržana mogućnost raskida ugovora na osnovu člana 41.a Zakona o privatizaciji, zbog suštinske razlike koja postoji između ugovora o prodaji kapitala i ugovora o prodaji imovine. Dakle, predmetnim ugovorom se prodavala IMOVINA a ne DRUŠTVENI KAPITAL. Ugovor o prodaji udela u preduzeću „Trudbenik gradnja“ d.o.o. kao dela imovine „KMG Trudbenik“ a.d. Beograd u restrukturiranju, zaključen je između „KMG TRUDBENIK“ a.d. Beograd u restrukturiranju kao prodavca i „MONTERRA“ d.o.o. Beograd kao kupca, pa se se na ovaj ugovor, pa i na posledice raskida ugovora, mogu primeniti samo čl. 124. do 132. Zakona o obligacionim odnosima, te u skladu sa tim Agencija za privatizaciju NIJE MOGLA POKRENUTI POSTUPAK ZA RASKID PREDMETNOG UGOVORA.

Na zvaničnom sajtu Agencije za privatizaciju od 4. marta 2010. godine do danas stoji sledeće saopštenje, koje prenosimo u celosti:

„KMG TRUDBENIK može da pokrene raskid ugovora za „TRDBENIK GRADNJU“. Agencija će reagovati ukoliko bude imenovana za stečajnog upravnika.

Agencija za privatizaciju, u ovom trenutku, ne raspolaže zakonskim mogućnostima da raskine ugovor za „Trudbenik gradnju“, zavisno preduzeće koje je prodato u postupku restrukturiranja preduzeća „KMG Trudbenik“. Jedina institucija koja je u mogućnosti da to uradi je matično

prduzeće „KMG Trudbenik“, koje je prodalo svoj 100% udeo u „Trudbenik gradnji“ preduzeću „Monterra“ iz Beograda. Do sada, i pored raspolaganja svim pravnim mehanizmima za pokretanje sudskog postupka za raskid ugovora, organi „KMG Trudbenika“ takvu odluku nikada nisu doneli.

Ukoliko Privredni sud bude doneo odluku o pokretanju stečajnog postupka nad KMG trudbenikom, Agencija za privatizaciju biće imenovana za stečajnog upravnika, čime će se steći uslovi da Agencija, umesto organa preduzeća, pokrene pitanje raskida ugovora o kupoprodaji Trudbenik gradnje, ukoliko to bude u interesu poverilaca preduzeća, što predstavlja cilj svakog stečajnog postupka.

Još jednom napominjemo da će, u ovom slučaju, raskid biti moguć samo sudskim putem, a ne po automatizmu, tj. da će se odluka o tome da li je kupac ispunio sve odredbe ugovora utvrditi u sudskom postupku.

Tokom višemesečnih protesta, predstavnici Agencije za privatizaciju održavali su redovne sastanke sa radnicima Trudbenik gradnje i direktorom KMG Trudbenik, kako bi problemi u preduzeću bili što pre prevaziđeni i kako bi im objasnili zakonske mogućnosti delovanja Agencije. U skladu sa kupoprodajnim ugovorom, kontrola izvršenja ugovornih obaveza i eventualni njegov raskid, u nadležnosti su isključivo prodavca-u ovom slučaju matičnog preduzeća KMG Trudbenik.

Na svim sastancima, predstavnicima štrajkača jasno je predočeno da Agencija pruža svu moguću podršku naporima da se utvrdi pravo stanje u preduzeću, ali da je dalja sudbina „Trudbenik gradnje“ u rukama matičnog preduzeća „KMG Trudbenik“ kao prodavca s jedne strane i firme „Monterra“ sa druge strane, te da se kupoprodajni ugovor može raskinuti od strane prodavca ili kupca samo u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, a ne u skladu sa Zakonom o privatizaciji. S obzirom na to da je od početka privatizacije Agencija obavila više od 7.700 kontrola ispunjenja ugovornih obaveza i raskinula 527 kupoprodajnih ugovora, jasno je da su zakonski okvir i odredbe kupoprodajnog ugovora jedini razlog zbog kojeg Agencija ne može da reaguje i u ovom slučaju.

Građevinsko preduzeće „Monterra“ iz Beograda, kupila je 21. marta 2008. godine, na javnoj licitaciji 100% udeo preduzeća „KMG Trudbenik“ u preduzeću „Trudbenik gradnja“ za 580 miliona dinara.“ **KRAJ SAOPŠTENJA**

Savet za borbu protiv korupcije u dopisu upućenom Vladi Republike Srbije i tadašnjem predsedniku Vlade Mirku Cvetkoviću 72 Broj: 07-08075/09-01 od 20. januara 2010. godine navodi:

„Prodaja udela „Trudbenik gradnje“, kao dela „KMG Trudbenik-u restrukturiranju“, nesumnjivo je deo postupka privatizacije, iako su Ugovor o kupoprodaji udela zaključili „KMG Trudbenik-u restrukturiranju“ kao prodavac i „Montera“ d.o.o. kao kupac, a Agencija za privatizaciju ga potpisala kao punomoćnik prodavca. Naime, Agencija je vršila sve poslove u vezi pripreme, promovisanja i sprovođenja prodaje koje je ovlašćena da vrši po Zakonu o privatizaciji, a sredstva ostvarena od prodaje udela uplaćena su na račun Agencije za privatizaciju, shodno članu 41b Zakona o privatizaciji. Dakle, bez obzira što se „KMG Trudbenik-u restrukturiranju“ u ugovoru navodi kao prodavac, jasno je da Agencija u ovoj prodaji nije istupala samo kao punomoćnik prodavca, već kao organ ovlašćen da vrši privatizaciju. Odredbe koje se odnose na održavanje kontinuiteta proizvodnje i rešavanje pitanja zaposlenih nisu odredbe iz obligacionih odnosa, već odredbe koje se odnose na privatizaciju, tako da Agencija jeste ovlašćena da raskine ugovor po Zakonu o privatizaciji ukoliko se ove odredbe ne izvršavaju.

Odstupanja od primene Zakona o privatizaciji do kojih je došlo u prodaji udela „Trudbenik gradnje“ nikako ne mogu biti argument da Agencija za privatizaciju, nakon što je u postupku kontrole utvrdila kršenje ugovora, odbije da primeni član 41a Zakona o privatizaciji, već naprotiv, moraju biti razlog da Ministarstvo ekonomije i regionalnog

razvoja izvrši nadzor nad zakonitošću rada Agencije za privatizaciju. Agencija za privatizaciju je postupila suprotno Zakonu o privatizaciji kada je zaključenje Ugovora o kupoprodaji udela prepustila licu koje nije ovlašćeno da vrši poslove u privatizaciji, preduzeću „KMG Trudbenik-u restrukturiranju“. **Član 5. Zakona o privatizaciji predviđa isključivu nadležnost Agencije za privatizaciju da prodaje kapital na osnovu Zakona o privatizaciji. Prepustivši „KMG Trudbeniku“ da zaključi Ugovor o kupoprodaji udela „Trudbenik gradnje“, Agencija je ugrozila kontrolu izvršenja ugovornih obaveza i mogućnost da se u slučaju neizvršavanja obaveza ugovor raskine po Zakonu o privatizaciji, kako nesavesni kupac ne bi uvećavao štetu po preduzeće, što i jeste smisao člana 41a Zakona o privatizaciji.**

Smatramo da ovakvo postupanje Agencije navodi na sumnje na korupciju u privatizaciji „Trudbenik gradnje“, i da je neophodno da Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja u postupku nadzora nad radom Agencije što hitnije omogući primenu Zakona o privatizaciji u preduzeću „Trudbenik gradnja“, naročito ako se ima u vidu da je od završetka kontrole Agencije za privatizaciju do danas prošlo dva meseca, a da je u međuvremenu iznos blokade računa „Trudbenik gradnje“ uvećan za preko 100 miliona dinara, sa neprekidnim trajanjem od skoro godinu dana.“

Kupac je to vreme već otuđio značajnu imovinu „TRUDBENIK GRADNJE“ i donosio odluke o otuđenju, opterećenju i raspolaganju imovinom „Trudbenik gradnje“ i to:

1) Radi obezbeđenja potraživanja koje REIFFEISEN BANKA ima prema KUPCU, po ugovoru o kreditu, založeni su objekti na kp. 1047/6 KO Krnjača i to u visini glavnice od 2.000.000,00 EUR, sa ugovorenim kamatama, što je realizovano založnom izjavom „Trudbenik gradnje“ od 11. avgusta 2009. godine.

2) Na sličan način, na osnovu založne izjave „Trudbenik gradnje“ od 3. marta 2009. godine založen je „Samački hotel“ u ul. Jurija Gagarina 139 na Novom Beogradu, radi obezbeđenja duga KUPCA prema SOCIETE GENERALE BANKA SRBIJA u visini glavnice duga od 3.000.000,00 EUR.

3) Radi obezbeđenja potraživanja ERSTE BANK AD Novi Sad prema firmi „MONT-FINISH“ DOO iz Beograda, koju je KUPAC osnovao 1. avgusta 2007. godine, uknjiženo je založno pravo na nekretnini „Trudbenik gradnje“ na k.p. 13513/1 KO Beograd 3, rešenjem Dn. br. 12964/09 od 10. septembra 2009. godine. Suvlasnik i direktor „Monterre“ i firme „Mont-Finish“ je Dragan Kopčalić.

U svim navedenim slučajevima je jasno da je imovina „TRUDBENIK GRADNJE“ upotrebljena za obezbeđenje kredita koji sa „TRUDBENIK GRADNJOM“ nemaju nikakve veze.

Vladimir Novaković, koji je bivši radnik „Trudbenik gradnje“ i bivši potpredsednik Sindikata „NEZAVISNOST“ Trudbenik gradnja d.o.o., sada je predsednik Udruženja radnika i prijatelja Trudbenika, je u stečajnom postupku nad „TRUDBENIK GRADNJOM“ br. 36-St. 2351/2011 osporio ova potraživanja, zbog čega je od strane stečajnog upravnika upućen na pokretanje parnice, u roku od 8 dana, radi utvrđivanja da potraživanje ne postoji.

U konkretnom slučaju imenovani nije mogao da pokrene parnicu jer nisu bile ispunjene osnovne pretpostavke, i to: 1.) mogao se istaći prigovor nedostatka aktivne stvarne legitimacije, koju ima stranka ako je nosilac prava i obaveza u materijalno-pravnom odnosu povodom koga je spor nastao, što bi dovelo do odbijanja tužbenog zahteva, 2.) mogao se istaći prigovor nedostatka procesne legitimacije zbog nepostojanja pravnog interesa za podnošenje tužbe, u smislu člana 194. Zakona o parničnom postupku, što bi dovelo do odbacivanja tužbe kao nedopuštene, 3.) osim toga,

sudovi po tužbama koje podnose radnici i mali akcinari uglavnom ne ulaze u suštinu stvari, već nastoje da se po svaku cenu reše predmeta, najčešće donošenjem rešenja o odbacivanju tužbe, 4.) kako u svakoj tužbi mora da se odredi vrednost predmeta spora, prema tržišnoj vrednosti nepokretnosti, saglasno članu 31. ZPP ili prema iznosu potraživanja koje se obezbeđuje, saglasno članu 32. ZPP, sudske takse i ostali parnični troškovi bili bi izuzetno visoki.

U konkretnom slučaju gospodin Vladimir Novaković nije bio nosilac pravnog ovlašćenja, a interes za pokrenje parnice je PRE SVEGA JAVNI INTERES, jer je kroz ovu privatizaciju očigledno oštećena DRUŠTVENA SVOJINA, pre svega zbog mehanizma korupcije izgrađenog u restrukturiranju kao modelu privatizacije, i to mehanizma koji je više puta primenjen, i zbog zloupotrebe prava iz Zakona o privatizaciji i privatizacionih ugovora. Iz tog razloga, dana 25. jula 2012. godine, uputili smo zahteve Republičkom javnom tužilaštvu i Republičkom javnom pravobranilaštvu (koji imaju pravo da učestvuju u parničnom postupku kao stranka iako nisu subjekti materijalno – pravnog odnosa povodom koga se parnica vodi, saglasno članu 161. ZPP i članu 162. ZPP) da postupe u skladu sa svojim ovlašćenjima i da zaštite javni interes. Po navedenom zahtevu Republičko javno pravobranilaštvo nije poslalo nikakav odgovor.

Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu pozvalo je podnosioca dopisom GT.br.2/12 od 3. septembra 2012. godine, da dana 14. septembra 2012. godine dođe u službene prostorije tužilaštva, ul. Savska br. 17-a (Palata pravde) radi davanja potrebnih podataka u vezi sa zahtevom koji je uputio. Tom prilikom dobio je uveravanja zamenika javnog tužioca, da će ovaj predmet biti ozbiljno razmotren i podržan. Odgovor Prvog osnovnog javnog tužilaštva stigao je tek 30. januara 2013. godine. Dopisom GT.br.2/12 od 25. januara 2013. godine obavešten je da su „nakon uvida u prikupljenu dokumentaciju od Privrednog suda u Beogradu o uspostavljanju založnog prava nad imovinom stečajnog dužnika „Trudbenik gradnja“ d.o.o. u stečaju, kao i uvidom u prikupljenu dokumentaciju Agencije za privatizaciju našli da NEMA MESTA POKRETANJU PARNICE ZA PONIŠTAJ UGOVORA O KREDITIMA zaključenim između „Montere“ i „Erste bank“, „Societe Generale“ banke i „Raiffeisen“ banke, jer su PREDMETNI SPORAZUMI O ZASNIVANJU ZALOŽNOG PRAVA nad nepokretnostima“ Trudbenik gradnje“ d.o.o. Beograd ZAKLJUČENI U SKLADU SA PRINUDNIM PROPISIMA I NISU PROTIVNI JAVNOM PORETKU NITI DOBRIM OBIČAJIMA.“ Dalje se navodi: „Naime, uvidom u navedene ugovore utvrđeno je da su založna prava na nepokretnostima „Trudbenik gradnje“ na osnovu napred navedenig ugovora zasnovana na osnovu založne izjave privrednog društva „Trudbenik gradnja“ Beograd koje su sve overene kod suda, da je navedeno pravno lice vlasnik nepokretnosti nad kojim je ustanovljeno založno pravo i da odredbama ugovora o kupoprodaji udela u pravnom licu „Trudbenik gradnja“ d.o.o. Beograd koji je bio zaključen između „KMG Trudbenik“ akcionarskog društva u restrukturiranju, kao prodavca i Društva za građevinarstvo, transport i usluge „Montera“ d.o.o. nije bila predviđena zabrana ustanovljenja zaloge imovine preduzeća „Trudbenik gradnja“ d.o.o. Beograd.“

Za podnosioca je ova ovakva odluka bila potpuno neočekivana. Ostala su bez odgovora mnoga pitanja. Ko štiti interese građana? Šta predstavlja „javni interes“ iz člana 46. Zakona o javnom tužilaštvu? Kako ga javni tužilac nepristrasno određuje na osnovu svojih zakonskih ovlašćenja? Da li je u pitanju samostalno i nezavisno mišljenje tužioca ili nečija politička odluka?

Bivši radnici „TRUDBENIK GRADNJE“ podneli su TRI krivične prijave i to: prvu koja se vodi kod Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu **pod KTR 1970/09 od 12. oktobra 2009. godine**, radi falsifikovanja službene isprave – delovodnika, drugu, koja se vodi takođe kod Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu **pod KTR 7062/11 od 15. jula 2011. godine**, zbog nezakonite prodaje sredstava, po kojima takođe do današnjeg dana nije preduzeta ni jedna

procesna radnja i treću **pod KTR 7329/11 od 21. jula 2011. godine**, predatu Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, koja je kasnije prosleđena na nadležnost Prvom osnovnom javnom tužilaštvu, protiv službenih lica zaposlenih u Agenciji za privatizaciju, službenih lica Ministarstva ekonomije, statutarnog zastupnika „TRUDBENIK GRADNJE“ i statutarnog zastupnika „MONTERRE“ za nesavestan rad u privrednom poslovanju i prouzrokovanje stečaja. Prema informacijama koje su bivši radnici „TRUDBENIKA“ dobili u tužilaštvu, po njihovoj krivičnoj prijavi do današnjeg dana nije preduzeta ni jedna procesna radnja.

Smatramo da je javni tužilac bio DUŽAN da goni učinioce po navedenim krivičnim prijavama koje su podneli bivši radnici, ili da krivičnu prijavu odbaci i o tome obavesti podnosioc. Zašto to nije učinjeno? Jedno od najčešćih pitanja je zašto tužilaštvo blagovremeno ne postupa po krivičnim prijavama koje podnose građani. Neka istraživanja vršena u Srbiji na ovu temu pokazala su da krivične prijave građana NAJREĐE iniciraju podizanje optužnice (10%). Obaveza tužilaštva svakako proizilazi iz odredaba Zakonika o krivičnom postupku, kako starog tako i novog.

Stari ZKP:

Glava IV **JAVNI TUŽILAC**

Član 46.

(1) Osnovno pravo i osnovna dužnost javnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih dela.

(2) Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti javni tužilac je nadležan:

- 1) da rukovodi pretkrivičnim postupkom;*
- 2) da zahteva sprovođenje istrage i usmerava tok prethodnog krivičnog postupka u skladu sa ovim zakonikom;*
- 3) da podiže i zastupa optužnicu, odnosno optužni predlog pred nadležnim sudom;*
- 4) da izjavljuje žalbe protiv nepravnosnažnih sudskih odluka i da podnosi vanredne pravne lekove protiv pravnosnažnih sudskih odluka;*
- 5) da vrši i druge radnje određene ovim zakonikom.*

(3) Radi vršenja ovlašćenja iz tačke 1. stava 2. ovog člana, svi organi koji učestvuju u pretkrivičnom postupku dužni su da o svakoj preduzetoj radnji obaveste nadležnog javnog tužioca. Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove – policija (u daljem tekstu: organ unutrašnjih poslova) i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih dela dužni su da postupe po svakom zahtevu nadležnog javnog tužioca.

(4) Ako organ unutrašnjih poslova ili drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca iz stava 3. ovog člana, javni tužilac će obavestiti starešinu koji rukovodi organom, a po potrebi može obavestiti nadležnog ministra, vladu ili nadležno skupštinsko telo.

Član 234.

(1) Javni tužilac može zahtevati da nadležni državni organ, bankarska ili druga finansijska organizacija obavi kontrolu poslovanja lica za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično delo za koje je zakonom propisana kazna zatvora od najmanje četiri godine i da mu dostavi dokumentaciju i podatke koji mogu poslužiti kao dokazi o krivičnom delu ili imovini pribavljenoj krivičnim delom, kao i obaveštenja o sumnjivim novčanim transakcijama u smislu Konvencije o

pranju, traženju, zapleni i oduzimanju prihoda stečenim kriminalom i o finansiranju terorizma. O zahtevu i prikupljenim podacima javni tužilac je dužan da odmah obavesti istražnog sudiju.

(2) Na pisani i obrazloženi zahtev javnog tužioca, pod uslovima iz stava 1. ovog člana, istražni sudija može odlučiti da nadležni organ ili organizacija privremeno obustavi određenu finansijsku transakciju, isplatu, odnosno izdavanje sumnjivog novca, vrednosnih papira ili predmeta za koje postoje osnovi sumnje da potiču od krivičnog dela ili od dobiti stečene krivičnim delom, ili su namenjeni izvršenju, odnosno prikrivanju krivičnog dela.

(3) Odluka istražnog sudije iz stava 2. ovog člana donosi se u obliku rešenja. Protiv rešenja istražnog sudije vlasnik novčanih sredstava ima pravo žalbe. O žalbi odlučuje veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(4) U zahtevu iz stava 2. ovog člana javni tužilac će bliže označiti sadržaj mere ili radnje koju nalaže.

(5) Ako javni tužilac ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci od dana kada se upoznao sa podacima prikupljenim primenom mera iz st. 1. i 2. ovog člana ili ako izjavi da ih neće koristiti u postupku, odnosno da protiv osumnjičenog neće zahtevati vođenje postupka, svi dostavljeni podaci će se uništiti pod nadzorom istražnog sudije, o čemu će istražni sudija sačiniti zapisnik.

Član 235.

(1) Javni tužilac će odbaciti prijavu ako iz same prijave proističe da prijavljeno delo nije krivično delo ili da se ne goni po službenoj dužnosti, ako je nastupila zastarelost ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju gonjenje ili ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično delo. O odbacivanju prijave, kao i o razlozima za to, javni tužilac će obavestiti oštećenog u roku od osam dana (član 61), a ako je krivičnu prijavu podneo organ unutrašnjih poslova, obavestiće i taj organ.

(2) Ako javni tužilac iz same prijave ne može oceniti da li su verovatni navodi prijave ili ako podaci u prijavi ne pružaju dovoljno osnova da može odlučiti da li će zahtevati sprovođenje istrage, ili ako je do javnog tužioca samo dopro glas da je izvršeno krivično delo, a naročito ako je izvršilac nepoznat, javni tužilac će, sam ili posredstvom drugih organa, prikupiti potrebna obaveštenja. On može pozivati građane, pod uslovima iz člana 226. st. 1. do 6. ovog zakonika. Ako nije u mogućnosti da to preduzme sam, javni tužilac će zahtevati od organa unutrašnjih poslova da prikupe potrebna obaveštenja i da preduzmu druge mere radi otkrivanja krivičnog dela i učinioca (čl. 225, 226. i 231).

(3) Javni tužilac može uvek tražiti da ga organi unutrašnjih poslova obaveste o merama koje su preduzeli. Organi unutrašnjih poslova su dužni da mu bez odlaganja odgovore.

(4) Ako i posle preduzetih radnji iz st. 2. i 3. ovog člana proističu neke od okolnosti iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će odbaciti prijavu.

(5) Javni tužilac i drugi državni organi, preduzeća i druga pravna lica dužni su prilikom prikupljanja obaveštenja, odnosno davanja podataka da postupaju obazrivo, vodeći računa da se ne naškodi časti i ugledu lica na koje se ovi podaci odnose.

Slične odredbe predviđa i novi Zakonik o krivičnom postupku, koji se primenjuje od 1. oktobra 2013. godine, izuzev u postupcima za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, u kom slučaju se primenjuje od 15. januara 2012. godine:

Glava IV

JAVNI TUŽILAC

Prava i dužnosti javnog tužioca

Član 43.

Osnovno pravo i osnovna dužnost javnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih dela.

Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, javni tužilac je nadležan da:

- 1) rukovodi predistražnim postupkom;*
- 2) odlučuje o nepreduzimanju ili odlaganju krivičnog gonjenja;*
- 3) sprovodi istragu;*
- 4) zaključi sporazum o priznanju krivičnog dela i sporazum o svedočenju;*
- 5) podiže i zastupa optužbu pred nadležnim sudom;*
- 6) odustane od optužbe;*
- 7) izjavljuje žalbe protiv nepravosnažnih sudskih odluka i da podnosi vanredne pravne lekove protiv pravosnažnih sudskih odluka;*
- 8) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonikom.*

Odustanak javnog tužioca od optužbe

Član 49.

Javni tužilac može odustati od optužbe:

- 1) od potvrđivanja optužnice pa do završetka glavnog pretresa;*
- 2) na pretresu pred drugostepenim sudom u skladu sa članom 450. stav 5. ovog zakonika.*

U slučaju odustanka javnog tužioca u skladu sa stavom 1. ovog člana, oštećeni ima pravo da preuzme krivično gonjenje (član 52.).

Prigovor oštećenog

Član 51.

Ako javni tužilac, za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, odbaci krivičnu prijavu, obustavi istragu ili odustane od krivičnog gonjenja do potvrđivanja optužnice, dužan je da u roku od osam dana o tome obavesti oštećenog i da ga pouči da može da podnese prigovor neposredno višem javnom tužiocu.

Oštećeni ima pravo da podnese prigovor u roku od osam dana od dana kada je primio obaveštenje i pouku iz stava 1. ovog člana. Ako oštećeni nije obavešten, može da podnese prigovor u roku od tri meseca od dana kada je javni tužilac odbacio prijavu, obustavio istragu ili odustao od krivičnog gonjenja.

Neposredno viši javni tužilac će u roku od 15 dana od dana prijema prigovora iz stava 2. ovog člana odbiti ili usvojiti prigovor rešenjem protiv kojeg nije dozvoljena žalba ni prigovor. Rešenjem kojim usvaja prigovor javni tužilac će izdati obavezno uputstvo nadležnom javnom tužiocu da preduzme, odnosno nastavi krivično gonjenje.

Bivši radnici nisu mogli da vode parnične postupke pred nadležnim sudovima, za pobijanje i poništaj nezakonitih pravnih radnji, jer ako bi i prikupili novac za advokata, bilo je nemoguće da

savladaju taksenu lestvicu suda. Vrednost sudske takse za ozbiljan spor je od petsto hiljada do više miliona dinara , te je za bivše radnike i male akcionare u Srbiji nemoguće da pokrenu sudski spor. **Postalo je pravo pitanje da li neko ko nema novca može da vodi spor, te zašto su u ovako siromašnoj Srbiji građanima postavljaju tako visoke taksene lestvice i kome to odgovara?** Siromašan građanin u Srbiji nema para da plati sudsku taksu i da vodi spor, ako mu tužilac odbaci krivičnu prijavu ne može da vodi opet skupi krivični postupak. Položaj bivših radnika čije su fabrike zbog privatizacije zatvorene i skoro sve u stečaju je posebno težak i kada dođemo na teren zaštite njihovih prava oni su definitivno NEMOĆNI.

REZIME

Nad preduzećem „KMG TRUDBENIK AD – u restrukturiranju“ pokrenut je stečajni postupak 9. decembra 2011. godine. Agencija za privatizaciju ni tada nije podnela tužbu za raskid ugovora o kupoprodaji udela. Dana 2. marta 2012. godine doneta je odluka o bankrotstvu „KMG TRUDBENIK AD – u stečaju“. O nezakonitim radnjama obavestene su sve nadležne institucije. Na malverzacije i zloupotrebe niko nije reagovao.

Preduzeće „Trudbenik gradnja“ Beograd je ušla u grupu tzv. spornih privatizacija. Prošlo je već dve godine od kada je iz Brisela stigao zahtev za preispitivanje 24 neuspešne privatizacije, a da se vlast ni za korak nije odmakla u istraživanju uzroka te neuspešnosti. Bivši radnici i akcionari ne prihvataju kao dovoljno obećanje države da će sprovesti istragu. Istraga umesto istraživanja uzroka neuspešne privatizacije jasno ukazuje na policijski karakter te delatnosti. Prava su pitanja zašto su nadležni u Srbiji pristajali na to da privatizacioni kupci budu kontroverzni biznsmeni, investicioni fondovi nepoznatih vlasnika ili preduzeća sa minimalnim osnivačkim ulogom, koja bi da kupe giganta vrednog desetina miliona evra i zašto je država pasivna u pomoći, a aktivna u opstrukciji napora za revitalizaciju preduzeća.

Bilans privatizacije u Srbiji ukratko je: opljačkana imovina, uništena privreda, svaka treća privatizacija raskinuta, velika preduzeća u rukama tajkuna, skoro milion radnika bez posla i legalizovano pravo jačeg.

Generacijama sticana imovina se u postupku privatizacije i stečaja rasprodaje za sitne pare. Od male koristi Srbija je tako sebi kroz postupak privatizacije nanela veliku štetu. U stvari, korist je bila velika, ali samo za privilegovane kupce.

Privatizacioni kupci su uglavnom oni sa političkim zaledem. Sve važne poslove su završili i dovoljno su pametni da na svoje ime ne poseduju značajniju imovinu. Osim toga, veliki broj privatizacija je odrađen preko fantomskih investicionih fondova sa egzotičnih ostrva, za koje se ni ne zna ko je stvarni vlasnik. Privatizacija je sprovedena u korist društava sa ograničenom odgovornošću, čija svrha i jeste da ograniči odgovornost vlasnika na naknadu štete do visine osnivačkog uloga. I naravno u korist stranim bankama.

Preduzeće „Trudbenik gradnja“ Beograd je ušlo u grupu od 24 „sporne“ privatizacije čije razrešenje Evropski parlament zahteva od Srbije Rezolucijom od 20 marta 2012. godine <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2012-0188&language=EN>

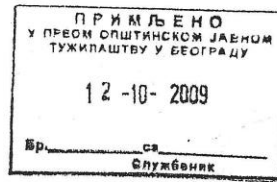
U ovom izveštaju preduzeće „Trudbenik gradnja“ navedeno je kao samo **kao primer**. Isto postupanje organa odgovornih za sprovođenje zakona ponavlja se i kod drugih učesnika projekta.

Iskustvo Saveta za borbu protiv korupcije pokazalo je da upornost u podnošenju prijava, posebno u ozbiljnim ekonomskim stvarima, može pre tužilaštvo navesti da reaguje protiv podnosioca prijave, ili čak protiv Saveta za borbu protiv korupcije, nego da pokrene uobičajenu krivičnu istragu ili da odgovor Savetu za borbu protiv korupcije: obično Vlada ili Republičko javno tužilaštvo nisu reagovali.

Ovakav pristup možda ne baca puno svjetlo na prirodu i prisutnost korupcije same po sebi, ali ipak predstavlja značajan aspekt u odnosu na pitanje kako organi za sprovođenje zakona odgovaraju na korupciju. Naša iskustva slikovito pokazuju u kojoj meri su organi za sprovođenje zakona zaista 'zainteresovani da znaju'. U tom smislu, samo naše iskustvo 'kucanja na razna vrata', treba posmatrati samo kao upozorenje čuvarima različitih '*mračnih soba*'. Njihovi odgovori, ili još češće odsustvo odgovora, jednako govore o njihovom osnovnom stavu prema korupciji kao i konkretne 'činjenice i brojke' koje možda imaju ili bi, bolje rečeno, trebalo da imaju.

PRILOZI: KRIVIČNA PRIJAVA KTR 1970/09 od 12. oktobra 2009. godine, KRIVIČNA PRIJAVA KTR 7062/11 od 15. jula 2011. godine, KRIVIČNA PRIJAVA KTR 7329/11 od 21. jula 2011. godine.

SINDIKAT „NEZAVISNOST“
TRUBENIK GRADNJA doo
11210 BEOGRAD - Kmjača
Pančevački put broj 56
Broj: 06/10 - 2009
Datum: 09.10.2009.god.

PRVO OPŠTINSKO JAVNO TUŽILAŠTVO

11000 BEOGRAD
Ul. Savska br. 17A

Predmet: Krivična prijava protiv Vuka Vujanića, direktora PD Trudbenik gradnja doo
i Nenada Žikića, direktora Sektora za transport i mehanizaciju društva za građevinarstvo i usluge „Monterra“ doo.

Postoje osnovi sumnje da je Vuk Vujanić, direktor PD Trudbenik gradnja doo, i Nenada Žikić, direktor Sektora za transport i mehanizaciju društva za građevinarstvo i usluge „Monterra“ doo okrivljeni za učinjeno krivično delo iz Člana 359 i 361 Krivičnog zakonika Republike Srbije zbog toga što je:

- Vuk Vujanić, direktor PD Trudbenik gradnja doo doneo Rešenje broj 3614 od 02.10.2009.godine, suprotno odredbama Zakona o štrajku.

Dokaz: primedbe Štrajkačkog odbora Trudbenik gradnja doo i Sindikata „Nezavisnost“ Trudbenik gradnja doo na Rešenje Vuka Vujanića, direktora PD Trudbenik gradnja doo broj 3614 od 02.10.2009.godine;

- što je, sa Nenadom Žikićem omogućio, odnosno nije sprečio, da se osnovna sredstva izmeste iz remontne radionice, izbace napolje i izlože vremenskim nepogodama, umesto da se remontuju, izlažu se korozijama sa ciljem da se onesposobe za rad, rashoduju i prodaju u bescenje, čime se nanosi velika materijalna šteta.

Dokaz: uvid na licu mesta: komercijalna prikolica od 25 tona; agregati za struju za napoj kрана; deo kranske ruke autodizalice od 16 tona; top za beton; 4 hidraulične dizalice od 400 tona; parni kotao itd.;

- Vuk Vujanić i Nenad Žikić što su dana 25.07.2009.godine, u popodnevnim časovima, osnovno sredstvo „TATRA – Kiper“ (registarski broj 142-247) kome je istekla registracija, a bilo je u voznom stanju, stavljen na vučnu prikolicu i bez propratnog akta magacionera Kandić Miodraga na vučnom vozu iznet iz poslovnog prostora PD Trudbenik gradnja doo, Kmjača - Pančevački put broj 56, i odvežen u nepoznatom pravcu;

Dokaz: saslušanje magacionera Kandić Miodraga;

- Vuk Vujanić dao nalog da se u Delovodnom protokolu PD Trudbenik gradnja doo pod datumom 06.06.2009.godine izvrši krivično delo falsifikovanja na taj način što je pod brojem 1528 - pod kojim je zaveden dokument „Izjava o kompenzaciji broj 49“ -dopisan tekst sitnijim slovima „Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji“, a iznad broja „1528“ dopisan broj „1528/1“ i na osnovu tog dokumenta – Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji - 130 radnika PD Trudbenik gradnja doo je upućeno na rad kod drugog poslodavca preduzeća „Monterra“ doo, čime su prekršene odredbe Ugovora o kupoprodaji udela u preduzeću Trudbenik gradnja doo broj 1-689/08-67-3/02 od 25.03.2008.godine na strani 4, Poglavlja „Obaveza održavanja kontinuiteta poslovanja“, jer je od dana ulaska u posed, od 25.03.2008.godine, od 497 radnika ostalo uposlano u PD Trudbenik gradnja doo na dan 01.09.2009.godine ostalo 147, čime se svesno ide na gašenje ovog Privrednog Društva.

Na osnovu iznetog predlažemo da MUP, Odsek za privredni kriminal izvrši uviđaj na licu mesta, utvrdi činjenično stanje, i protiv odgovornih lica podigne prijavu nadležnom tužilaštvu.

za Sindikat „NEZAVISNOST“ Trudbenik gradnja doo:

Živković Milan (Predsednik) *M. Živković*

Novaković Vladimir (Podpredsednik) *V. Novaković*

Dostavljeno:
- Neslovu
-Granskom sindikatu „Nezavisnost“
-Arhiva

GP TRUDBENIK GRADNJA
N/R Vuk Vujančić, Direktor

Klemenec
Potpisati!!!

Predmet: Predlog za rashod/prodaju osnovnih sredstava

Poštovani,

Molim Vas da razmotrite i odobrite rashod/prodaju osnovnih sredstava iz tabele u nastavku.

RB	NAZIV	REG.BROJ	EV.BROJ	KNJIG.VR.	KOM.	CENA (DIN)	UKUPNO (DIN)	KUPAC
1	TATRA-kiper ✓	BG-142-247	42535	392.969,65	1	320.000	320.000	FORTUNA AST
2	TATRA-kiper ✓	BG-412-395	42452	392.969,65	1	285.000	285.000	DUO BATA
3	TATRA-kiper ✓	BG-142-248	42536	392.969,65	1	285.000	285.000	DUO BATA
4	TATRA-kiper ✓	BG-426-609	42538	392.969,65	1	285.000	285.000	DUO BATA
5	FAP-mikser ✓	BG-197-164	39194	rashod	1	237.500	237.500	DUO BATA
6	TATRA-mikser ✓	BG-334-398		rashod	1	95.000	95.000	DUO BATA
7	TRAKTOR ✓	S0-11-48	42298	107.879,16	1	38.000	38.000	DUO BATA
8	LADA NIVA-crvena ✓			rashod	1	47.500	47.500	DUO BATA
9	LADA RIVA-bela ✓			rashod	1	19.000	19.000	DUO BATA
10	LADA RIVA-bela ✓			rashod	1	19.000	19.000	DUO BATA
11	KOMPRESOR ✓	H-230	42273	311.647,08	1	71.250	71.250	DUO BATA
						UKUPNO (DIN)	1.702.250	

+ PDV 18%
= 2.008.655,00

S poštovanjem,

U Beogradu,
24.07.2009.

Nenad Zikić
Nenad Zikić
Sektor za transport i mehanizaciju

Saglasan:
[Signature]

MONTERRA Društvo za građevinarstvo i usluge MONTERRA d.o.o.
Pančevački put 56 • 11000 Beograd • Tel: +381 11 331 6100 • Fax: +381 11 331 6101
Mat. br. 17243068 • Šifra del. 45210 • PIB: 101715871 • PDV evidencioni broj: 131134982
Agencija za privredne registre br: BD 643/2005 • Upisan i uplaćen osnovni kapital: 605.422,58 evra
265-1100310000493-25 - Raiffeisen banka
165-8017-50 - Hypo-Alpe Adria banka
125-0000001747570-45 - Piraeus banka

Duo Bata nije u sistemu PDV-a! *[Signature]*

Број новни	ПРЕДМЕТ	Подброд	Датум пријема	Презиме и име, односно назив и место	Број и датум	ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА	Датум	ОЗНАКА
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Пренос: 1521	06 JUN 2008 Милош Јеван Милош одбрана Деловодник 0.114			Богдановић Силевић				Богдановић
Пренос: 1522	Деловодник Милош Јеван			Финансиски "Блок"				Богдановић
Пренос: 1523	Милош Јеван Милош одбрана 0.114			Здравствени центар				Богдановић
Пренос: 1524	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			Реп. фонд за М.Х. одбрана				М.Х. одбрана
Пренос: 1525	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			"ВБ БАНКА НБ"				Фин. одбрана
Пренос: 1526	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114							
Пренос: 1527	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			"Сана" Милош				Милош одбрана
Пренос: 1528	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			"Лино Бранка"				Фин. одбрана
Пренос: 1529	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			"Велики Милош"				Фин. одбрана
Пренос: 1530	Деловодник Милош Јеван Милош одбрана 0.114			М. Јанковић				Милош одбрана

DRUŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO,
TRANSPORT I USLUGE
MONTERRA doo
Br. 97/09
06.06 2008 god.
BEOGRAD

UGOVOR
o
poslovno tehničkoj saradnji

"ТРУДБЕНИК ГРАДЊА" Д.О.О.
Бр. 1528/1
06 JUN 2008 20 god.
БЕОГРАД, Панчевачки пут бр. 56

zaključen u Beogradu dana 06.06. 2008. god. između:

1. Društvo za građevinarstvo, transport i usluge "MONTERRA" doo, Beograd, Kursulina 16a, mat. br. 17243098, PIB 101715871, koje zastupa direktor, Dragan Kopčalić, (u daljem tekstu: Monterra) s jedne strane

2. Društvo za građenje "TRUDBENIK GRADNJA", doo, Pančevački put 56, mat. br. 17490176, PIB 102988302, koje zastupa direktor Vuk Vujanić, (u daljem tekstu: Trudbenik) s druge strane

Zajednički naziv u daljem tekstu ovog Ugovora za oba učesnika u ovom poslu je : Partneri

Član 1.

Kako su Partneri Društva istih delatnosti, povezana kapitalom, kao i da su u međuvremenu regulisala međusobne odnose i saradnju na raznim nivoima (izvođenje građ. radova - operativa, zakup pos. prostora i sl.) javila se potreba da se ova saradnja proširi i podigne na još viši nivo i u pogledu ostalih delova i celina, stručnih službi, kao i eventualnog formiranja zajedničkih stručnih timova a sve u cilju dugoročnije, plodnije i efikasnije saradnje kao i boljeg iskorišćavanja opreme, i svih ostalih struktura i potencijala, kako tehničkih tako i ljudskih, Partnera.

Predmet ugovora

Član 2.

Ugovorne strane su se dogovorile da ovim Ugovorom definišu međusobne odnose i saradnju u pogledu razvojne, inovacione, stručne, tehničke, kadrovske i ostale poslovno-tehničke saradnje.

Član 3.

Ugovorne strane, polazeći od mogućnosti koje pružaju njihove strukture, a u obostranom interesu, ugovaraju saradnju po sledećim pitanjima:

1. Korišćenje struktura Monterra doo
2. Korišćenje struktura Trudbenik gradnja
3. Međusobna razmena, upućivanje stručnih lica i ostalih zaposlenih od jednog Partnera ka drugom, po ukazanoj potrebi
4. Saradnja na poslovima BIZNR
5. Saradnja i objedinjavanje elektronske obrade podataka i upravljanja elektronskim dokumentacijskim sistemom - eDMS
6. Saradnja i pružanje podrške na polju ljudskih resursa
7. Saradnja i pružanje podrške u okviru pravnih poslova
8. Saradnja i pružanje podrške između istorodnih sektora i službi Partnera
9. Formiranje zajedničkih stručnih timova, po ukazanoj potrebi, za razne vrste projekta
10. Istraživačko-razvojna i inovaciona saradnja
11. Upućivanje na rad zaposlenih od jednog Partnera ka drugom u smislu člana 174. ZOR-u, na osnovu smanjenja obima posla kod jednog a postojanja kapaciteta i potrebe kod drugog Partnera.
12. Svi drugi oblici saradnje za koje, u okviru registrovanih delatnosti ugovornih strana, postoji zajednički interes.

Član 4.

Ugovorne strane su se dogovorile da se odredi jedna osoba (opcija - mali tim), kod koje će se susretati potrebe i zahtevi Partnera, i koja će na osnovu ovog objedinjavati i koordinirati ovu saradnju, u skladu sa drugom stranom i sa njenim mogućnostima.

Član 5.

Međusobna razmena, upućivanje stručnih lica i ostalih zaposlenih od jednog Partnera ka drugom, vršice se po ukazanoj potrebi, a po zahtevu jednog od Partnera, kod koga se ukazala potreba i u skladu sa mogućnostima drugog, bez ikakvih formalnosti radi što efikasnijeg i delotvornijeg iskorišćavanja potencijala oba Partnera, poštujući prava i obaveze zaposlenih postavljena Zakonom o radu i opštim normativnim aktima oba Partnera.

Član 6.

Prilikom realizacije zajedničke saradnje, projekata i poslova iz čl.2. ovog Ugovora, svaka Ugovorna strana će snositi svoje troškove, ili će se pak Partneri predhodno dogovarati o istima uz obostranu saglasnost.

Član 7.

Partneri će u svemu postupati u duhu očuvanja svojih odnosa, čuvajući ugled jedna drugoj, uopšte i u javnim nastupima, a posebno čuvajući kao poslovnu tajnu sve činjenice koje im u toku saradnje budu dostupne.

Član 8.

Partneri će nastojati da svoje međusobne odnose razvijaju u obostranom poverenju i na prijateljskim osnovama, ali u slučaju da dođe do spora koji se ne može rešiti prijateljski i sporazumno, u duhu saradnje i dobrih poslovnih običaja, Partneri ugovaraju nadležnost Trgovinskog suda u Beogradu.

Član 9.

Ovaj ugovor stupa na snagu danom zaključivanja, a primenjuje se na neodređeno vreme. Ako nastupe razlozi za njegovu izmenu ugovorne strane će o tome sačiniti Aneks, koji će biti sastavni deo ovog Ugovora.

Član 10.

Ovaj Ugovor je sačinjen u 4 (četiri) istovetna primerka, za svaku ugovornu stranu po 2 (dva).

Viši sud
2690/11 ?

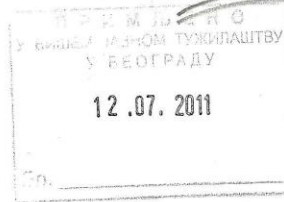
KTR 7329/11 od 21.07.2011.

413

MINIĆ
KERSAUBER
(516)

VIŠEM JAVNOM TUŽILAŠTVU U BEOGRADU

Beograd, 12.07.2011 godine

KRIVIČNA PRIJAVA

Od strane radnika koji vode radno pravne sporove protiv PD „Trudbenik gradnja“ doo

Protiv odgovornih lica, službenih lica zaposlenih u Agenciji za privatizaciju Republike Srbije, službenih lica ministarstva ekonomije republike srbije kao i statutarnog zastupnika PD „TRUDBENIK GRADNJA“ doo i statutarnih zastupnika „Monterre“ zbog krivičnih dela predviđenih krivičnim Zakonikom Republike Od strane

Srbije i to dela predviđenih Čl 234. I Čl 235

Nesavestan rad u privrednom poslovanju član 234.

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje svesno krši zakone, druge propise ili opšte akte o poslovanju ili očigledno nesavesno posluje i time iz nehata tom preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja prouzrokuje štetu koja prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila šteta koja prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara ili je pokrenut postupak prinudnog poravnjanja ili stečaja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Prouzrokovanje stečaja član 235.

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili u drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica, koje neracionalnim trošenjem sredstava ili njihovim otuđenjem u bescenje, prekomernim zaduživanjem, preuzimanjem nesrazmernih obaveza, lakomislenim zaključivanjem ugovora sa licima nesposobnim za plaćanje, propuštanjem blagovremenog ostvarivanja potraživanja, uništenjem ili prikrivanjem imovine ili drugim radnjama koje nisu u skladu sa savesnim poslovanjem prouzrokuje stečaj i time drugog oštetiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine

Te predlažu da se pomenuta lica ispituju u svojstvu okrivljenih, da se sprovede dokazni postupak saslušanjem oštećenih radnika „ TRUDBENIK GRADNJA“ d.o.o. svedoka koji će naknadno biti predloženi, kao i da se izvrši uvid u dokumentaciju koju dostavljamo a koja predstavlja dokaz da je krivično delo učinjeno onako kako je opisano.

Obrazloženje

Dana 25.03.2008 godine zaključen je ugovor o kupoprodaji udela u preduzeću „Trudbenik gradnja“ d.o.o. između Agencije za privatizaciju Republike Srbije kao punomoćnika Prodavca – Preduzeća za projektovanje i građenje „KMG TRUDBENIK“ akcionarsko društvo Beograd u restrukturiranju, sa sedištem Beograd, Kralja Aleksandra broj 79.

Punomoćje po osnovu kojega je Agencija za privatizaciju Republike Srbije zastupala Prodavca precizirano je Ugovorom o punomoćju i Aneksima Ugovora u punomoćju overenim pod brojevima Ov 1499-6 i 3001/06.

U ime Agencije za privatizaciju Ugovor o kupoprodaji udela u preduzeću potpisala je Vesna Džinić, tada Direktor Agencije za privatizaciju

Navedenim Ugovorom predviđena su prava i obaveze Kupca i Prodavca.

Kupac ima obavezu predviđenu Članovima 2., 3. novog kolektivnog i 4. Koja se obaveza ogleda u tome da isplati kupoprodajnu cenu, zatim da NE OTPUŠTA RADNIKE pod uslovima predviđenim ovim Članom i OBAVEZU ODRŽAVANJA KONTINUITETA POSLOVANJA Preduzeća (u periodu od 5 godina i to u osnovnoj delatnosti za koju je preduzeće registrovano)

Kupac nije ispoštovao obaveze koje je preuzeo navedenim Ugovorom, pa je za manje od dve godine od dana od kada je zaključen Ugovor do septembra 2009 godine ostalo svega 147 zaposlenih od ukupno 497 zaposlenih koliko ih je bilo prilikom potpisivanja Ugovora.

Kršenjem obaveza iz Ugovora koje su gore navedene, direktno je, suprotno Zakonu i preuzetim ugovornim obavezama egzistencijalno oštećeno više stotina radnika i njihovih porodica, što je dovelo do socijalnih nereda i protesta o kojima su javljali i mediji u Republici Srbiji.

Šteta koja je naneta na ovaj način radnicima veća je od 30 miliona dinara.

Službena lica Agencije za privatizaciju bila su dužna da kontrolišu realizaciju ugovornih obaveza pogotovo kada su u pitanju interesi i prava radnika zaposlenih u Preduzeću.

Kupac nije ispoštovao obaveze koje se tiču obaveze održavanja kontinuiteta poslovanja. Članom 4.1. Kupac se obavezao da će u periodu od pet godina od dana zaključenja ovog ugovora obezbediti održavanje kontinuiteta poslovanja preduzeća i to u osnovnoj delatnosti.

U istom Članu, u stavu 2 koji je označen sa Član 4.2. predviđeno je rešenje koje izgleda kao kazna koju je Kupac dužan ukoliko ne ispuni svoje obaveze iz člana 4.1. ovoga ugovora. Naime, ako se to desi Kupac preuzima obavezu da prodavcu isplati iznos u visini od 100% kupoprodajne cene iz člana 1 ovoga ugovora.

Ovaj član samo podseća na rešenja koja su Zakonom po privatizaciji predviđena a gde je kontinuitet poslovanja bitan element ugovora o kupoprodaji društvenog kapitala. Kod ugovora o kupoprodaji udela u preduzeću „Trudbenik gradnja“ d.o.o. postoji sličnost sa tipskim ugovorima o kupoprodaji društvenog kapitala, ali zapravo ovi ugovori nemaju ništa zajedničko. Uistinu je to samo manipulacija kojom se predviđa obaveza Kupca da plati kaznu u iznosu od 100% od kupoprodajne cene ako ne ispuni uslov o kontinuitetu poslovanja. Ukoliko nema kontinuiteta poslovanja, kazna koja je predviđena ovim članom je mala u odnosu na „nagradu“ – činjenicu da preduzeće ostaje bez radnika odlaskom u stečaj – što se upravo desilo sa Preduzećem „Trudbenik“

Ovakvim rešenjem, oštećeni su radnici jer neće postojati obaveza Kupca da im isplaćuje redovna primanja već će se radnici naći na birou a kazna koja je predviđena takođe dolazi u pitanje ukoliko preduzeće ode u stečaj.

Kupac je neovlašćeno raspolagao imovinom Preduzeća i to pre nego što je po zakonu stekao pravo na to.

Kao dokaz za ove naše tvrdnje dostavljamo fotokopiju založne izjave koju je pred sudom u Beogradu pod Ov. Brojem 22528/09 dana 19.08.2009 godine - overio Vuk Vujanić, tadašnji direktor Preduzeća Trudbenik gradnja d.o.o.

Iz ove založne izjave vidi se da je Kupac raspolagao nepokretnostima Preduzeća Trudbenik Gradnja d.o.o. protivno Zakonu i to:

- ZGRADOM GRAĐEVINARSTVA – ZIDARSKO-TESARSKI POGON
- ZGRADOM GRAĐEVINARSTVA – ARMIRAČKI POGON
- ZGRADOM GRAĐEVINARSTVA – POGON MEHANIZACIJE
- ZGRADOM GRAĐEVINARSTVA – RESTORAN
- ZGRADOM GRAĐEVINARSTVA – ANEKS RESTORANA

A sve u cilju zaduženja Preduzeća – uzimanja kredita u iznosu od EUR 2.000.000,00

Takođe, iz izvoda iz lista nepokretnosti broj 4499 K.O. Novi Beograd, iz teretnog lista nepokretnosti koja je upisana kao zemljište pod zgradom-objektom, u Ul. Jurija Gagarina broj 139, ukupne površine 4a37m2, a što se vodi kao imovina Trudbenik Gradnje D.O.O. iz beograda, Pančevački put 56 čiju Vam fotokopiju ovom prilikom dostavljamo, jasno je da je navedena imovina opoterećena

IZVRŠNOM VANSUDSKOM HIPOTEKOM PO OSNOVU ZALOŽNE IZJAVE „TRUDBENIK GRADNJA“ D.O.O. OV BR. 2697/09 KOJU JE IZJAVU PRED DRUGIM OPŠTINSKIM SUDOM U BEOGRADU POTPISALO I OVERILO OVLAŠĆENO LICE TRUDBENIK GRADNJE D.O.O. – I TIME JE NAVEDENA IMOVINA ISKORIŠĆENA KAO GARANCIJA ZA KREDIT U IZNOSU OD 3.000.000,00 EUR KOJI UGOVOR JE REALIZOVAN OD STRANE SOCIETE GENERALE BANKE SRBIJE

Tužilkaštvu i sudovima Republike Srbije dostavljamo još jedan dokument koji dokazuje kako je i na koji način pljačkana imovina našeg preduzeća, bez ikakve zadržke, i samo radi bogaćenja podeinaca, a sada je jasno da su ti pojedinci uživali podršku najviših krugova vlasti u ovoj državi.

Dostavljamo Vam fotokopijui Rešenja Drugog Opštinskog suda iz Beograda, Dn br 12964/09 od 10.09.2009 godine kojim se dozvoljava uknjižba založnog prava – izvršne vansudske hipoteke na nepokretnosti KOJA PONOVO PREDSTAVLJA IMOVINU PREDUZEĆA TRUDBENIK GRADNJA D.O.O.

Navedenom hipotekom preuzete su obaveze za iznos od 10.000.000,00 Rsd u korist Preduzeća „MONT FINISH“ do.o.o koje preduzeće je zapravo firma jednog od vlasnika „MONTERRA“ d.o.o.

Ugovor je realizovan sa ERSTE BANK A:D: Novi Sad iz Novog Sada.

Samo iz dokumenata koje smo Vam ovom prilikom dostavili, i do kojih smo došli velikom upornošću radnika koji su ostali bez posla, vidi se kolike su razmere pljačke, jer su samo na osnovu navedenih zaližnih izjava preuzeta sredstva u vrednosti od oko 15 miliona evra.

VEOMA VAŽNO JE I TO ŠTO JE O SVEMU OVOME U VIŠE NAVRATA OBAVEŠTAVANA AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU I VLADA REPUBLIKE SRBIJE (ministarstvo ekonomije), TE DA SU NAVEDENIM SUBJEKTIMA UREDNO DOSTAVLJANA DOKUMENTA KOJA I OVDE IZLAŽEMO.

Do danas, jedinu pravu insitucionalnu podršku dobili smo i dobijamo od Saveta zaborbu protiv korupcije RS čiji Vam izveštaj dostavljamo.

Smatramo da je ovakva strategija usmerena na krajnji rezultat koji se već nazire a to je da kupac nesmetano raspolaže imovinom preduzeća, da mu u tome ne smeta niko pa ni radnici sve do momenta kada preduzeće bude oterano u stečaj a tada od preostale imovine budu namirivani poverioci.

Posebnu pažnju treba posvetiti ulozi koju Agencija za privatizaciju RS odnosno lica koja je zastupaju u radnjama koje predstavljaju krivično delo.

Važna je uloga Nebojše Ćirića za koga imamo saznanja da je direktno umešan u katastrofalno upravljanje preduzećem koje je dovelo do stečaja. Sada na mestu ministra ekonomije, u periodu od 2002 do 2007 godine Nebojša Ćirić je obavljao funkciju direktora za finansijski konsalting, i bio direktno zadužen za Preduzeće Trudbenik.

Ne samo što su Nebojša Ćirić i Gospodin Kopčalić partijski drugari i dobri poznanici, već su po našem saznanjima zajednički učestvovali u namernom izazivanju stečaja nad Trudbenikom, koje se na kraju i desilo.

Predlažemo da se pred ovim tužilaštvom ispita Andrija Rakočević iz Beograda, Ul. Juruja Gagarina 139, a kako bi i sam potvrdio da je prisustvovao razgovoru koji se između Kopčalića i Ćirića vodio u prostorijama ministarstva ekonomije, kojom prilikom je sadašnji ministar savetovao Kopčalića da „otpusti sve preostale radnike i tako sebi olakša poziciju i smanji troškove“ iz čega se jasno vidi da je ministar uvek imao nameru da pomogne Kopčaliću a ne preduzeći u radnicima (Dostavljamo vam dopis koji je Andrija Rakočević uputio svim relevantnim institucijama u Srbiji).

Postavlja se pitanje zbog čega se Agencija za privatizaciju pojavljuje kao PUNOMOĆNIK kod zaključenja kupoprodajnog ugovora od 25. Marta 2008 godine. Nejasno je zašto je uopšte potreban punomoćnik kod zaključenja ovoga Ugovora, a još je manje jasno zašto bi to bila Agencija za privatizaciju. Smatramo da je to učinjeno upravo zato da bi se stvorio PRIVID da se ugovor zaključuje pod okriljem Agencije za privatizaciju, iako to nema nikakve veze sa istinom.

Od strane oštećenih radnika, Agencija za privatizaciju redovno je obavestavana o kršenjima ugovora pogotovo kada je postalo jasno da je kupac „Monterra“ otuđila veliki deo imovine preduzeća (kompletnu imovinu koja se nalazila u Smederevu a pripadala je nekadašnjoj Trudbenikovoj fabrici stolarije, a i imovinu betonjerke „Sava“ na Savskom nasipu) ali nikada nikakvi koraci radi poništaja ugovora nisu preduzeti.

Nakon dopisa Upravnog odbora „KMG Trudbenika“ - Agenciji za privatizaciju od 02.09.2009 godine sa zahtevom da se izvrši detaljna analiza i kontrola sprovođenja kupoprodajnog ugovora, predstavnici Agencije su prvo odbili da

izvrše kontrolu i predložili nezavisnog, eksternog revizora a onda ipak sprovedi kontrolu dana 11.11.2009 godine, i u zaključku jasno naveli da mnoge od obaveza koje su preuzete ugovorom nisu ispunjene. Nije jasno zašto Agencija sa svoje strane nije preduzela korake da raskine ugovor za koji je sama našla da bitni elementi nisu ispunjeni

Dopisi koji dolaze iz Agencije za privatizaciju govore o tome da se u ovom Ugovoru ne radi o ugovoru iz oblasti privatizacije, već ugovoru koji se jedino može posmatrati i analizirati kroz Zakon o obligacionim odnosima.

Drugim rečima, javnost, kako stručna tako i nestručna, navodi se na činjenicu da je Agencija za privatizaciju bila prisutna prilikom zaključenja ovoga ugovora SAMO KAO POSREDNIK ODNOSNO, PUNOMOĆNIK JEDNE OD UGOVORNIH STRANA, a što je mogao da učini bilo koji advokat ili neki drugi građanin u ovoj državi.

Zbog svega navedenog, obzirom da je ovakvim ponašanjem omogućena neviđena pljačka stotine radnike i jednog od najjačih i najuglednijih preduzeća, zahtevamo da tužilaštvo i sud preduzme sve moguće korake i nakon sprovedenog postupka kazni imenovana lica po zakonu.

ZA DODATNE DIFORMACIJE KONTAKT OSOBA :

NOVAKOVIĆ VLADIMIR JMBG 2610965710310

ULICA : Milića Rakića 5/22 Zvezdara , Beograd

Kontakt telefon : 065 / 2500 - 230

Dostavljamo sledeću dokumentaciju (fotokopije) :

- Založna izjava 3181 od 19. 08.2009.godine
- Rešenje Drugog opštinskog u Bgd. Br. Dn. Br. 12964/09 od 10.09.2009.god
- Izvod iz Katastra Novi beograd iz lista nepokretnosti broj : 4499
- Dopis Andrije Rakočevića Iz Septembra 2010. godine
- Izveštaj sa sastanka održan 06.05.2010.god.
- Ugovor o kupoprodaji udela u preduzeću „Trudbenik gradnja“ doo br.1-689/08-67-3/02 od 25.03.2008. god.

- Izveštaj o izvršenoj kontroli Obaveza iz ugovora o kupoprodaji udela u preduzeću „Trudbenik gradnja“ doo Beograd br. 67-32611/o2 od 26.11.2009.god.
- Izveštaj saveta za borbu protiv korupcije od 30. Oktobra 2009.god.
- Izveštaj saveta za borbu protiv korupcije od 20. Januara 2010.god.

PODNOŠIOCI PRIJAVE

Јованковић Владимир
 ЈМБГ 2610965410310
 Милица Ракића 5/22
 БЕОГРАД

Војислав Јокић
 ЈМБГ 0111953183893
 Јунета Миловановића БРБ
 БЕОГРАД

Јанковић Милан
 ЈМБГ 1705967774518
 Маршала Тита 162а Вишњица, БЕОГРАД

Савић Златко
 ЈМБГ 2501958410166
 Гацдијева 165, Нови БЕОГРАД

ПРВОМ ОСНОВНОМ ЈАВНОМ ТУЖИЛАШТВУ У БЕОГРАДУ

Београд, Савска бр.17а

Грански синдикат грађевинарства, индустрије грађевинског материјала, дрвне индустрије и путне привреде „Независност“ из Београда, ул. Нушићева бр.4/V, кога заступа председник Главног одбора Саша Симић,

на основу чл. 222, 223. и 224. ЗКП, подноси следећу

КРИВИЧНУ ПРИЈАВУ

против: **МИЛЕНКА ЈАЊУШЕВИЋА**, директора ПД „Трудбеник градња“ д.о.о, Београд, Панчевачки пут бр.56, и осталим подацима, који ће се узети службеним путем током поступка,

ДРАГАНА КОПЧАЛИЋА, директора „Monterra“ д.о.о., Београд, Панчевачки пут бр.56, и осталим подацима, који ће се узети службеним путем током поступка, и

НН извршиоца,

што су:

вршили злоупотребу службеног положаја, или прекорачили границе свог службеног положаја, те прибавили себи или другоме какву корист, другоме нанели какву штету, или теже повредили права другог, јер постоје основи сумње да су вршили отуђење основних средстава и имовине, на које су указивали запослени и бивши запослени надлежним државним органима.

У ПД „Трудбеник градња“ д.о.о. дана 13.07.2011. године отворен је стечајни поступак 36.Ст.2352/2011, по предлогу Народне банке Србије, од 01.04.2011. године.

Уговор о купопродаји удела у ПД „Трудбеник градња“ д.о.о. закључили су дана 25.03.2008. године КМГ „Трудбеник“ а.д. „у реструктурирању“, Београд, Ул.краља Александра бр.79, као продавац и „Monterra“ д.о.о. Београд, коју заступа Драган Копчалић, као купац.

У Уговору о купопродаји у тачци 4. стоји обавеза одржавања континуитета пословања, по коме се купац обавезује да у периоду од пет година од дана закључивања Уговора (25.03.2008. године) обезбеди одржавање континуитета пословања предузећа у основној делатности, из чега проистиче да не сме да врши отуђење имовине без сагласности продавца.

Изјавом КМГ „Трудбеник“ „у реструктурирању“ бр.1103 од 14.07.2011. године генералног директора, Драгана Голушина, потврђено је да Управни одбор КМГ „Трудбеник“ а.д. „у реструктурирању“, као и законски заступник продавца нису дали

никакву сагласност за отуђење и продају основних средстава и имовине ПД „Трудбеник градња“ д.о.о. након продаје удела предузећа „Монтери“ из Београда.

Радници ПД „Трудбеник градње“ д.о.о. који су у радном спору, указали су Агенцији за приватизацију да се врши уништавање и отуђење инвентара ПД „Трудбеник градња“ д.о.о., Дописом од 03.03.2011. године, а од момента отварања предстечајног поступка, и стечајном судији Привредног суда у Београду да одреди привременог стечајног управника, ради спречавања истог, Поднеском од 08.06.2011. године, а што није учињено од стране Привредног суда у Београду.

На рочишту одржаном дана 13.07.2011. године Привредни суд у Београду отворио је стечај над ПД „Трудбеник градња“ д.о.о., Београд, Панчевачки пут бр.56.

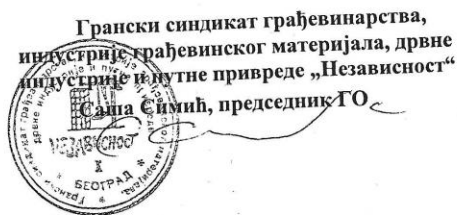
Око 130 радника ПД „Трудбеник градње“ д.о.о. воде радни спор пред Првим основним судом у Београду за поништај незаконитог отказа уговора о раду, којима је престао радни однос за време штрајка, који је отпочео 24.08.2009. године, није правоснажно окончан до 13.07.2011. године, као дана отварања стечаја над ПД „Трудбеник градња“ д.о.о., те као стечајни повериоци имају сазнање да постоје основи сумње да одговорна-службена лица, Миленко Јањушевић, Драган Копчалић, и други, врше и даље отуђење покретних ствари стечајног дужника, армирачке машине и друга основна средства, ради умањења стечајне масе дужника, и осујећења наплате потраживања стечајних повериоца.

Како у радњама, одговорно - службених лица постоје основи сумње да су својим радњама учинили кривично дело из чл.359. КЗ, предлажемо надлежном тужилаштву да спроведе истражне радње и подигне оптужницу, сходно својој надлежности.

Прилог:

- Уговор о купопродаји удела у предузећу „Трудбеник градња“ д.о.о. од 25.03.2008. године;
- Допис штрајкачког одбора „трудбеник градње“ д.о.о. упућен Агенцији за приватизацију од 03.03.2011. године;
- Захтев повериоца Живковић Милана, у име повериоца, бивших запослених у „Трудбеник градња“ д.о.о. упућен стечајном судији Привредног суда у Београду 36.Ст.2151/2011 од 08.06.2011. године;
- Изјава генералног директора КМГ „Трудбеник“ а.д. „у реструктурирању“, Драгана Голушине, бр.1103 од 14.07.2011. године, упућен ГС грађевине „Независност“.

У Београду, 14.07.2011.год.

ДРАГАН КОПЧАЛИЋ
ВЛАСНИК ФИРМЕ
МОНТЕРА И МИЛАДИН
ЛУКИЋ ПОМОЋНИК
МИНИСТРА КУЛТУРЕ

дом реконструкције Народног музеја и смештаја експоната, којима је држава оштећена за више милиона евра. Покретањем приче о МСУ, можда ти актери покушавају да скрену поглед јавности са правог проблема.“

Када смо пробаили да анкетирамо упућене, никоме није јасно шта се заправо хоће са громогласним изласком у јавност о кривци тројице претходних министара. Шта је стварна мета ове јединствене оптужбе?

Недодирљиви

Могу ли помпезне тужбе против бивших министара културе да сакрију штетне уговоре поводом реконструкције Народног музеја, тешке више милиона евра, али и истину о Драгану Копчалићу, власнику грађевинске фирме *Моншера*

РАДМИЛА СТАНКОВИЋ

Само Републичко јавно тужилаштво може да одлучи има ли основа за подизање оптужнице за злоупотребу службеног положаја против тројице бивших министара културе Србије. Наиме, интерна комисија Министарства културе, коју је формирао министар Братислав Петковић, утврдила је да је у децембру 2007. године грађевинској фирми *Моншера* авансно уплаћено 176 милиона динара за реконструкцију Музеја савремене уметности, а да радови никада нису завршени. За то су, како из Министарства тврде у тужби, одговорни Војислав Брајовић, који је као министар потписао уговор, али и Небојша Брадић и Предраг Марковић који нису поништили тај шетни уговор.

И док се Тужилаштво не огласи, имамо само причу која личи на ими-

тирање онога што ради Александар Вучић. Министарство културе вероватно хоће да каже: „И ми дајемо свој допринос у борби против корупције и криминала.“ И то, где случајности, уочи саме реконструкције Владе.

Дакле, Министарство предлаже подизање тужбе против бивших министара јер је фирми *Моншера* новац уплаћен авансно, а било је логично да се плати у ратама. Наравно, Министарство шири простор одговорности и на Браниславу Анђелковић Димитријевић, тадашњу директорку Музеја.

Протеклих дана, четворо прозваних се огласило у јавности одбијајући оптужбе, а редитељ Небојша Брадић целу причу види као провидан покушај да се побегне са терена реалних проблема: „У овом министарству су помоћници особе које су директно учествовале у склапању штетних уговора пово-

СЕНКА Многима је промакло да је у овој причи и један од актера против кога Министарство није најавило никакву тужбу. Ради се, на име о Драгану Копчалићу, власнику грађевинске фирме *Моншера* која је на тендеру 2007. изабрана да обави послове реконструкције. Драган Копчалић је добио целокупан износ од 175 милиона динара унапред, тако да су и МСУ и Министарство културе били потпуно онемогућени да интервенишу. Извршни директор МСУ Слободан Накарада објашњава:

„Ми нисмо имали на основу чега од ове фирме да тражимо њено поштовање уговора. *Моншера* не само да није давала банкарске гаранције за послове, већ су се радници ове фирме понашали крајње неодговорно према инвентару Музеја. Покварен је лифт, столице нису заштићене, регали на које се каче слике држани су напољу, тако да су пропали, па је од њих 200 враћено свега 50. Ми смо уредно обавештавали Министарство културе, и молили их да реагују, али није било одговора. *Моншера* је у међувремену банкротирала.“

Ко је инжењер грађевине Драган Копчалић и како је могуће да му је новац, уместо у неколико рата, исплаћен одједном и унапред? Сви кажу - човек са чврстим леђима. Копчалић је од 1996. до 2000. био функционер ДС који је у директном дуелу за председника Градског одбора победио Бо-

риса Тадића. Био је потпредседник општине Звездара, политички веома амбициозан, али је 1999. године погрешно одиграо на карту Слободана Вуксановића за председника ДС и тако је завршио своју политичку каријеру. Упућени тврде да то није тачно, јер су његове политичке везе биле много шире од страначких, што ће се касније и показати. Наиме, Копчалић је 2000. основао грађевинску фирму *Монџера*, а у жижу јавности доспео је 2009. године када је Савет за борбу против корупције изашао у јасност са својим извештајем. Због сумњиве куповине предузећа *Трудебеник*, оптужен је од овог Савета, али сви докази и чињенице су остали мртво слово на папиру. А реч је о следећем: комбинат монтажне градње *Трудебеник* стављен је јануара 2005. на реструктурирање које је извршено тако што је предузеће

Поглавље о приватизацији *Трудебеника* завршило се тако што се ова фирма нашла на списку 24 сумњиве приватизације, јер су драстично кршени уговори приликом куповине грађевинске компаније *Трудебеник*. То је Копчалићу прибавило јавни епитет припадника *грађевинске мафије*. Европска унија, наравно, као и у остала 23 случаја, чека да положимо рачуне поводом свих тих малверзација.

Вратимо се исказу редитеља Небојше Брадића с почетка овог текста, у коме је недвосмислено указао на лик и дело данашњег помоћника министра културе, који је то био и у време када је министар био Драган Којадиновић. Реч је о архитекти Миладину Лукићу који се у време Којадиновића прославио глупости-ма којих се и сам министар одрицао. Али му је, ипак, за опскурни пројекат *Ајтлас народној традицијелства*, као

ректора Републичког завода, да је Миладин Лукић смењен са места помоћника министра културе, а историчар Јован Деспотовић је након смене са места помоћника министра културе радио као саветник у поменутом *Висану*!

Када су напредњаци добили Министарство културе, у њега се опет вратио Миладин Лукић. Уз припрему материјала за оптужбу против тројице министара, НИН сазнаје да је припремана и документација о Народном музеју, јер је ту реч о много већем баченом новцу и уговори-ма штетним по највећу националну кућу из области културе. Међутим, у том случају би првооптужени био тадашњи помоћник министра културе, али и садашњи помоћник министра културе – Миладин Лукић. И тако се одустало од отварања приче о Народном музеју.

У овом министарству су помоћници особе које су директно учествовале у склапању штетних уговора поводом реконструкције Народног музеја којим је држава оштећена за више милиона евра (Небојша Брадић)

сву своју имовину пренело на нову фирму *Трудебеник градња д.о.о.*, а затим је та фирма продата марта 2008. *Монџери д.о.о.* из Београда чији је власник Драган Копчалић.

МЕШЕТАРИ Савет за борбу против корупције је написао да је упркос свим доказима и чињеницама Копчалић остао заштићен, а Агенција за приватизацију није раскинула уговор са *Монџером*. Да иронија буде потпуна, када су почели улични протести радника *Трудебеника* поводом приватизације која их је довела у материјалну беду, Влада Србије је отпуштеним радницима, на име социјалног осигурања, из јавних фондова исплатила 1,2 милиона евра како би се зауставили њихови протести. Због чега је Влада предузела такав корак према приватној фирми Копчалића, а није према многим државним фирмама? У чему се огледа моћ поменутог грађевинског мешетара? Свакако не само у чињеници да је примљен у масонску ложу *Побраћим*?

министар културе, одобрио 222.000 евра, а као носиоци пројекта били су потписани Лукићеви људи Божићар Крстановић и Естела Радоњић Живков. Када је та будалаштина доспела у јавност, Којадиновић се правдао да је тај посао поверио свом помоћнику Лукићу, који је за новинаре остао недоступан. Баш као што никада није одговорио на прозивке за нестручне радове које је у својству архитекте конзерватора спроводио у појединим српским манастирима. Познат је случај у који је Лукић директно умешан из септембра 2003. године, а односи се на фирму *Висан*, која је требало да се бави противпожарном заштитом 21 манастира у Србији. Касније се показало да је то био приватни посао тадашњег помоћника министра културе Јована Деспотовића, директора Републичког завода за заштиту културе Марка Омчикуса и Миладина Лукића. Остало је нејасно где је завршило 44.450.000 динара, али се зна да је Марко Омчикус смењен са места ди-

„Разумем да људи греше“, каже Небојша Брадић, јер немају довољно знања. Али то им не даје за право да се распуцају по људима који су радили најбоље што су могли у датим околностима. Уместо силе аргумената, они узимају аргумент силе. Није посао Министарства културе да људе проглашава кривима. Цела ова халабука личи ми на политикантски чин лишен стварне стручне процене.“

Хоће ли једног дана, када СНС не буде на власти, њихови наследници у Министарству културе поставити питање: како сте потрошили 350 милиона динара за програмски део прославе Миланског едикта, како сте потрошили више од 200 милиона динара за Виминацијум, како сте потрошили 130 милиона за Медијану? Ако се за поменутих 175 милиона тражи казна за тројицу министара и једну директорку, колико ће њих тада одговарати за близу 700 милиона динара?

У међувремену, све ово што се догађа неодољиво подсећа на ватерполо у септичкој јами.

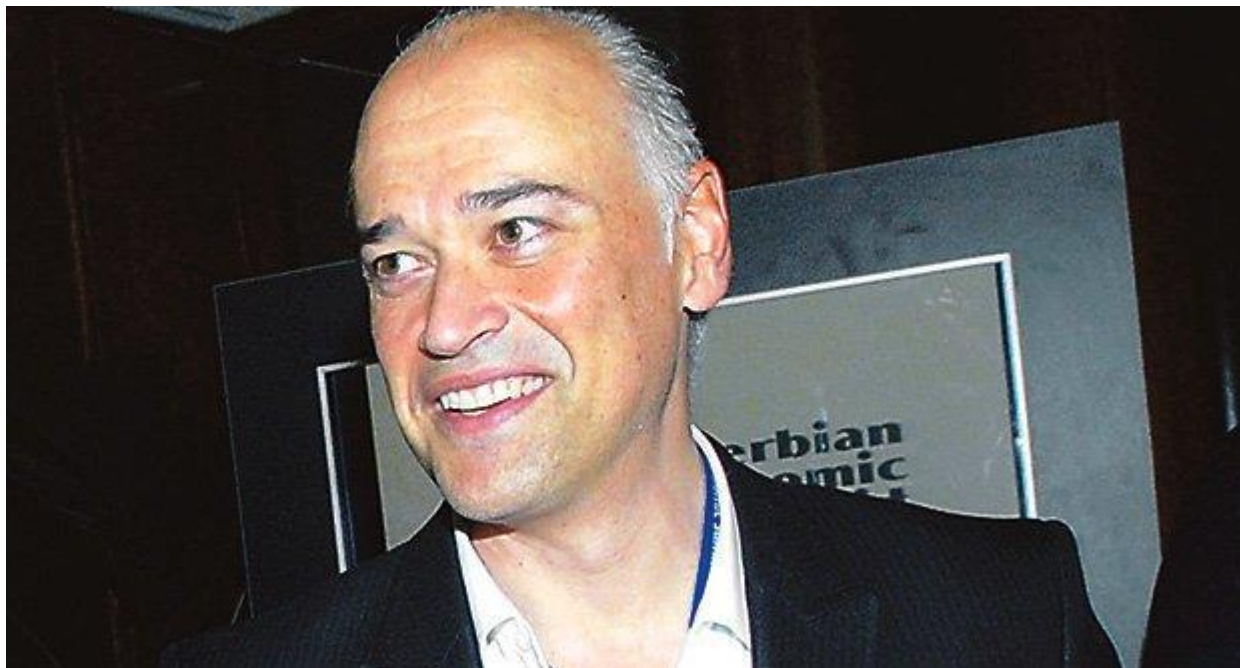
AFERA MUZEJ: Ministarstvo tuži Dragana Kopčalića

DRUŠTVO, 07:45, 19.07.2013.

Autor: Foto: Nemanja Pančić

- [Pošalji e-mail](#)
- [Odštampaj tekst](#)

Ministarstvo kulture traži od tužilaštva da podnese prijavu protiv „Montere“ zbog zloupotreba pri obnovi muzeja

BEOGRAD - I u kulturi objavili rat protiv korupcije.

Ministarstvo kulture Srbije podnelo je republičkom javnom tužilaštvu zahtev za podnošenje krivične prijave zbog zloupotreba prilikom **rekonstrukcije Muzeja savremene umetnosti**, rekao je ministar kulture Bratislav Petković.

Zahtev se odnosi na učesnike u zaključenju ugovora između Muzeja savremene umetnosti, Ministarstva kulture i firme „Montera“, vlasnika **Dragana Kopčalića**, koja je trebalo da bude izvođač radova.

- Ugovor je zaključen 2007. godine i uplaćeno je 176 miliona dinara avansno, iako ugovor predviđa plaćanje po situacijama. Načinjen je niz drugih propusta tokom realizacije projekta, tako da je Ministarstvo formiralo komisiju koja će utvrditi pravo stanje - rekao je Petković.

Prema rečima sekretarke **Ministarstva kulture Natalije Šiniković**, ugovor je zaključen decembra 2007. godine, kada je na čelu Muzeja savremene umetnosti bila **Branislava Anđelković**, a izvođač je napustio gradilište 2011. godine.

- Mi smo, na osnovu uvida u celokupnu dokumentaciju, došli do saznanja da je bilo zloupotreba prilikom sprovođenja ugovora, a da nisu iskorišćene mogućnosti koje su postojale, s obzirom na neizvršavanje obaveza iz ugovora - rekla je Šinikovićeva i dodala da je bilo osnova za raskid ugovora s firmom „Montera“, ali to nije učinjeno.

„Montera“ na spisku 24 privatizacije

„Montera“ se pominje u spisku 24 sporne privatizacije jer je ova firma drastično kršila ugovore prilikom kupovine građevinske kompanije „Trudbenik“. Međutim, kako piše u izveštaju Saveta za borbu protiv korupcije, i tom prilikom je Kopčalić bio zaštićen, pa Agencija za privatizaciju, uprkos činjenicama, nije raskinula kupoprodajni ugovor s „Monterom“. Iako je „Trudbenik“ privatno preduzeće, Vlada je otpuštenim radnicima „Trudbenika“ na ime socijalnog programa iz javnih fondova isplatila više od 1,2 miliona evra kako bi zaustavila njihove proteste.